

Izjava ob 4 zjstraj.

Stane mesečno 20— Din
za inozemstvo 30—
neobvezno

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravištvost

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnici:

Maribor, Barvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošti, čekov.
savodu št. 11.842.

Ljubljana, 24. oktobra.

V resoluciji, ki jo je včeraj sklenilo predsedstvo HRSS v Zagrebu, je med drugim čitati, da bi radičevci pristali na koncentracijsko vlado vseh parlamentarnih strank, toda le ob izključitvi obtoženih radikalnih ministrov ter kluba samostojnih demokratov, ki »smatrajo krvavo nasilje kot najuspešnejše sredstvo za reševanje hrvatskega vprašanja.« Pred nekaj dnevi pa je na dvoru eden izmed voditeljev Davidovičeve stranke dejal, da bi Davidovičevci nikakor ne mogli pristati, da bi v koncentraciji za provajanje politike spoznana s Hrvati sodelovali tudi samostojni demokrati, češ, da so »proti vsakemu sporazumu«.

Ni treba posebej poudarjati, da narakuje stališče gosp. Radiča napram samostojnim demokratom strah. Radič se zaveda, da so v demokratskih vrstah neke njegovi načelni in taktični nasprotniki, marveč predvsem politiki, ki Radiča in njegovo prevratno delo tako temeljito poznajo, da jim ni mogoče s prav nobenim slepim zamazati oči. Iz federalističnih blokašev govorita le strast in slepo sovraštvo.

Ne glede na to duševno razpoloženje, pa je vendarle treba na te očitke jasno odgovoriti: in to že zato, da se tudi naši pristajalci lahko branijo proti takim izbruhom, ki predstavljajo resnico v čisto izkrivljeni luči. V tem pogledu je zlasti važen članek, ki ga je priobčil bivši minister pravde dr. Prvoslav Grisogono v beograjski »Reči«, baš zato, da z dokazi zavrne take nasilne proti samostojnim demokratom.

Grisogono opozarja, da je naša stranka edina v Jugoslaviji, ki jo sestavljajo Srbi, Hrvati in Slovenci. Elementi naše stranke so že pred vojno stvorili enotno fronto Srbov in Hrvatov proti germanizatorskim in madžarizatorskim poskusom tako na Hrvatskem, kakor v Dalmaciji in tudi v Bosni. Politiki s tako tradicijo ne morejo biti danes proti sporazumu s Hrvati.

Samostojni demokrati so vedno pripravljeni razpravljati o vseh naših skupnih vprašanjih. Nobena dogma ne bo oklepala elastičnosti njihovih kretanj, ker samostojne demokrate bolj kakor kogarkoli preveja želja, da to državo priljubijo vsem njenim nacionalnim sestavinam. Pri tem pa stoji neomajno na dveh principih: da so Srbi in Hrvati enoten narod in da se ne sme vrniti zgodovinski proces medsebojnega odtujevanja; a drugo, da mora biti država enotna in močna.

Davidovičeva taktika »ustvarjanja atmosfere« za sporazum, se je pokazala za skrajno pogrešno zato je tudi skrahirala. Radič je dobil po tej poti faktično skoro neomejeno oblast na Hrvatskem in njegove mase so prepričane, da se država Radiča boji. Fatalna pogreška je bila, da Davidovič ni delal politike eporazuma, marveč politiko »ustvarjanja atmosfere«. S tem je Davidovič naselil Radiču, ki ne mara sporazuma. Z Radičem se sploh ne more sklepati sporazuma, temveč se je treba z njim boriti, da pridejo do besede elementi, ki so resnično za sporazum. Davidovičeva politika pa je le dajala hrano fantomu, ki paralizira celotno naše politično in državno življenje. Ako se razpravljajo nekoliko o vsebini besede »sporazum«, se vidi, da je uprav stranka samostojnih demokratov ona, ki teži za sporazumom med vsemi deli našega naroda in med vsemi kraji naše domovine.

Za gospodarsko zblizanje Srednje Evrope

Akcija Zveze narodov za ukinjenje izvoznih in uvoznih omejitev.

Dunaj, 24. oktobra. s. Kakor znano je druga komisija Zveze narodov v preteklem mesecu sprejela po italijanskem delegatu Covazzoniju predlagano resolucijo, ki nastopa za ukinjenje izvoznih in uvoznih omejitev v Srednji Evropi. Italijanska vlada namerava sklicati mednarodno konferenco, ki bo razpravljala o tem vprašanju. Kakor doznava »Wiener Bank und Boersen Zeitung« je v izvršitvi tega sklepa Zveza narodov že dala po svojem organu v nasledstvenih državah izvesti poizvedbe o obstoječih izvoznih in uvoznih omejitvah in njihovih gospodarskih posledicah. Dosedaj so se vršile te poizvedbe v Avstriji, Češkoslovaški in Poljski. Komisija se nahaja sedaj na Madžarskem.

NAMERAVAN ATENTAT NA KEMAL PAŠO.

Carigrad, 24. oktobra. s. Kakor javljajo turški listi, je policija razkrila komplot šestih Armencev, ki so hoteli umoriti predsednika republike Kemal pašo. Armenci so prišli iz Aten in so že aretirani.

Blokaški voditelji v avdienci

KRONA SE INFORMIRA O ODNOSAJIH OŽJEGA BLOKA NAPRAM S. RADIČU. — VERZIJE O MOŽNOSTI NOVE DELOVNE KOALICIJE. —

Beograd, 24. oktobra. p. Današnji dan je bil v glavnem porabljen, da se prečisti situacija, ki je nastala po sinočnih dogodkih.

Vladni blok je konfiriral dopolne, samostojni demokrati in radikali so imeli opetovano posvetovanje. Ob 11. je bil g. Davidovič pri kralju. Avdienca je trajala 1 uro. Dopolne je šel v dvor tudi dr. Korošec. Bil pa ni v avdienci, temveč le pri dvornem maršalu.

Popoldne so se znova sestali šefi vladnih skupin. Ob 16.30 so bili g. Davidovič, Petrovič, Korošec in Spaho pozvani h kralju ter so ostali v avdienci nad eno uro. Kakor se zatrjuje se je hotela krona avtentično informirati o nadaljnjih odnosajih tkzv. ožjega bloka napram Radiču, ker je od teh odnosajev odvisno, ali

Zgrešene nove špebulacije

BLOK POSKUŠA REPARIRATI SVOJO KATASTROFO TER PREDSEDNOSTI V NOVO NEMOŽNO KOMBINACIJO. — INTERVENCIJE PRI RADIČU IN POLEMIKA Z NJIM. — SITUACIJA V ROKAH NARODNE KOALICIJE.

Beograd, 24. oktobra. p. Obilježje današnjega dne tvorijo dogodki v Davidovičevem klubu in pa napori vlade, da popravi odnosno omili porazni vtis svojega včerajšnjega komuniciranja. Z sinočnje se je poskušalo stvar predstaviti tako, kakor da bi bila izjava o odnosajih med ožjim blokom in Radičem samo osebno mnenje ministra Petroviča. Danes so razni ministri poudarjali, da sinočnja izjava sigurno ne izraža mišljenja vlade in da ni nikdo pooblaščen jo kot tako označiti, najmanj pa trdit, da pohaja iz ministrskega predsedništva in da je to komunikacija. Temu nasproti je pa točno, da je minister Petrovič po vladni konferenci sporočil izjavo novinarjem »pooblaščen po predstavnikih ožjega bloka« — kar beležijo tudi beograjski listi.

Vsem poskusom zatajiti značaj sinočnje izjave, je v ostalem napravila novočinja »Reč« porazen konec. »Reč« namreč priobčuje facsimile originala vladnega komuniciranja. Komunikacija je napisana od ministra Petroviča ter lastnorodno korigirana od min. predsednika Davidoviča.

Voditelji bloka napenjajo sedaj vse sile, da bi omogočili koncepcijo, pri kateri bi mogel sodelovati tkzv. ožji blok. Z njihove strani se lansirajo vesti, da so bo sedaj pričelo novo delo za koncentracijo ožjega bloka z Jovanovičevim grupo radikalov, češ da krona ne želi volitev in da bo vladar ponovil — je poskuse ustvariti delovno vlado, ki bi v parlamentu izvedla invalidski zakon, zakon proti korupciji ter proračun.

Gotovo je vladarju na tem, da se omogoči parlamentarno delovanje. Zelja krona se popolnoma krije tudi s politiko narodne koalicije. Blok pa se moti, ako meni, da bi bilo mogoče to željo izigravati za njegove špekulacije. Politična situacija je danes v rokah narodne koalicije in ožji blok se bo predvsem usodno varal, ako računa, da je mogoče ustvariti kakršnokoli kombinacijo potom cepljenja narodne koalicije. Na drugi strani je sedaj, ko je politika bloka naravnost katastrofalno kompromitirana, mogoča kooperacija le z onimi grupami bloka, ki bi svoje odnoseje napram Radiču do kraja razčistile. Skupine, ki tvorijo z Radičem »federalistični blok«, klerikali in spahovci, ne morejo priti v poštev, dokler v tem bloku formalno vztrajajo. Brez temeljnega preokreta v tkzv. ožji blok bloku je torej sodelovanje narodne koalicije nemogoče.

Mesto, da blok svojo katastrofalno politiko iskreno likvidira, pa skuša da

COOLIDGE IN ZVEZA NARODOV.

Washington, 24. oktobra. s. Predsednik Coolidge je imel v trgovski zbornici govor, v katerem je ponovno obrazložil svoje stališče do Zveze narodov. Povdarjal je, da Amerika dosedaj ni pristopila k Zvezi narodov, da se ne zaplete v mednarodne zadeve, pri katerih Amerika ni neposredno udeležena. To pa ne izključuje, da ne bi Amerika sodelovala pri mednarodnem razsodišču v Haagu in da se ne bi udeleževala mednarodnih konferenc, ako se ne bo bati vmeševanja tujih držav v notranje ameriške zadeve.

Coolidge je dalje zagovarjal pogodbe s katerimi se naj preprečijo napadalne vojne.

SIENKIEWICZEVI OSTANKI V PRAGI.

Praga, 24. oktobra. J. Krsta z zemeljskimi ostanki velikega poljskega pisatelja Sienkiewicza, ki je bil danes v dan razstavljen v praškem Panteonu, je bila zvečer svečano prepeljana na kolodvor, od koder nastopi svojo zadnjo pot v domovino.

Težka kriza v Davidovičevem klubu

VEČINA POSLANCEV ZA PREKINJENJE ZVEZE S FEDERALISTI. — TRI STRUJE V KLUBU. — SENZACIONALNE KUMANUDIJEV GOVOR. — SILNO OSTRE DEBATE. — KAJ SEDAJ?

Beograd, 24. oktobra. p. Z napeto pozornostjo sledi politična javnost razvoju težke krize, ki je zavladala v Davidovičevem klubu. Danes ob 9. se je pričela klubska seja, na kateri je prišlo do silno ostrih prizorov ter so prvkrat povsem neprikrito trčila nemirotljiva nasprotstva v pogledu na politiko in taktiko kluba. Do formalnih zaključkov danes sicer ni še prišlo, toda rezultat debate je za Davidovičevu dosedanjio politiko porazen.

Po otvoritvi seje je najpreje gospod Davidovič podal kratko poročilo o položaju. Nagleski je, da trudi, s katerim je skušal doseči sporazum s HRSS, na žalost ni uspel in prinesel nobenega ploda. Radič je njegovo iskrenost poplačal z neljalsnostjo.

Po referatu, tekem katerega je padlo nekaj pikrih opazk, se je najprvo razvila debata, kdo je kriv, da je vlada sinoč izdala znani porazni komunike, v katerem objavljeno priznava katastrofo svoje politike. Navzoči ministri so vsi krivdo zvalili na Petroviča. Njihove izjave niso zadovoljile.

Razprava o glavnem vprašanju: o sodelovanju z Radičem in federalističnim blokom se je vršila v odsotnosti g. Davidoviča, ki je odšel v avdienco in nato na sestanku blokaških šefov. V debati so se pojavile tri struje: trije, štiri poslanci z dr. Veljkovićem obsojajo slabostno politiko g. Davidoviča ter mu podoben kakor Radič očitajo, da se je umaknil pritisku krona. S tem so dosedanje ozke vezi med Veljkovićem in Davidovičem (V je bil pravi inspirator Davidovičeve politike) pretrgane. Veljkovičeva struja zahteva tudi, da ostanjejo dosedanje vezi z Radičem. Ministri in dva, trije poslanci branijo Davidoviča ter tvo

Boljševiško vmešavanje v angleško politiko

MESTO IN VLADA V NJIHOV ROKAH. — PREDSEDNIK PROKLAMIRA KONEC DRŽAVLJANSKE VOJNE.

London, 24. oktobra. j. Angleški zunanji urad je danes poslal ruskemu odpravniku poslov Rakovskemu noto, v kateri opozarja odpravnika na pismo, ki ga je Zinovjev poslal angleški komunistični stranki in v katerem so bile instrukcije za komuniste, kako naj delajo na padec sedanje vlade v Angliji.

Angleška nota sovjetski Rusiji ima velik političen pomen. Sestavljen in podpisal jo je v odsotnosti Macdonalda šef ruskega oddelka zunanjega ministrstva.

Angleška policija je namreč ugotovila, da so komunistične tolpe po pripravljenem načrtu sistematično skušale razbiti vse liberalne in konzervativne volilne shode v delavskih okrajih. Policiji se je posrečilo, dognati, da je komunistične mladinske organizacije, ki so imele mnogo ruskega denarja, vodil zloglasni terorist Würzberger, ki je znan iz svojih afer v Berlinu in Hamburgu.

Puč nacionalističnih oficirjev v Pekingu

SOVJETSKA VLADA JE DELALA ZA STRMOGLAVLJENJE MACDONALDOVEGA KABINETA. — OSTR ANGLEŠKA PROTESTNA NOTA.

Tokio, 24. oktobra. z. V Pekingu je včeraj izbruhnil puč nacionalističnih oficirjev. Prestolnica je v njihovih rokah, z njo vred predsednik republike in vsa vlada. Brozjavne in telefonske zveze so prekinjene, tudi brezžična postaja ne funkcionira, tako da do danes opoldne (japonski čas, ure), ni bilo mogoče dobiti nikakih točnejših poročil. Zdi se, da so se združili k državnemu udarcu nacionalistični oficirji iz vseh vojaških sešatorov z namenom, da rešijo domovino uničeno državlansko vojno.

London, 24. oktobra. s. O dogodkih v Pekingu javlja Reuterjev urad: Državni udar se je izvršil nepričakovano in od prebivalstva skoraj neopaženo. Skupina generalov je sklenila ustaviti sovražnost ter odredila vse potrebno, da omogoči generalu Fen-Ju-Siangu priti v mesto, da prevzame vrhovno oblast in da prepodi generala Vu-Pei-Fuja. Rano v jutro so čete pekinške posadke pustile Fenove oddelke v mesto. Tu so takoj prekinili vse z

Radić se poskuša umikati

NI POVODA ZA RAZBURJENJE, OMOGOČA IZHOD IZ KRIZE. —

Zagreb, 24. oktobra.

Kot oficijelen komentar k Radićevu govoru, ki ga je priobčil v spretno retuširani in obrušeni obliki, prinaša današnji „Hrvat“ poseben članek in s primerno dozo drzne sofistike dokazuje, da edino Radićeve teze vodijo na pravo pot. Radi bi vedeli, pravi članek, čemu morejo v Beogradu ugovarjati? Kaj imajo ugovarjati oni, ki so naklonjeni sporazumu Srbov, Hrvatov in Slovencev? Ali naj sporazum trpi radi provajanja parlamentarnega načela? Parlamentarna večina je danes obenem tudi večina sporazuma. Kdor hoče politiko sporazuma, mora tudi hoteti, da se ravno dandanes najstrožje spoštuje parlamentarni princip. Obratno pa, kdor ruši parlamentarni princip, ruši tudi politiko sporazuma... „Hrvat“ je končno prepričan, da resolucija „hrvatskega narodnega zastopstva“ ne le more dati povoda za nepovoljen dojem, nego tudi nudi možnost za izhod iz krize, ki je bila ustvarjena nerazborito in nasilno. „Hrvat“ je očitno začela težka naloga: ublaževati in „tolmatiti“ Radićeve eksplatacije.

Na ta posej se je podal danes tudi Radić sam. Istočasno priobčuje namreč „Hrvat“ tudi nekaj intervju z Radićem, ki je izjavil: Vse težave današnje krize se dajo stegniti na dve: na vprašanje korupcije in volitev. Radićali zahtevajo nasilne volitve. Pašić jih je hotel izvesti s pomočjo Orjuna. Smao in Četnikov. Toda Pašić se je prevaril, kajti večina Orjuna in Četnikov ne mara za Pašića. V svrhu krvavih volitev se je tudi med Srbi razdeljevalo orožje. Ta vest je v Evropi strašno delovala. Jaz sem dobil posebno vprašanja iz Pariza, Londona in Zeneve, je li to mogoče. Evropa je mislila, da se razmere pri nas konsolidirajo, pa se pripravljala državljanska vojna. Vsi se čudijo Nastasu Petroviću, zakaj ni takoj dal zapreti Pašića in onih generalov, ki so se mu vlinjali v služ-

NASPROTNO, RADIĆEV GOVOR DVE ZNAČILNI RADIĆEVI IZJAVI.

bo! Kar se tiče političnega položaja, se danes poda v Beograd dr. Krnjević ali kak drug član predsedstva, ki bo izjavil, da se HRSS docela strinja s tem, ako v vlado vstopi večina radikalne stranke, toda brez korupcijonistov in samostojnih demokratov. Mi smo včeraj na seji celo imenoma navedli, kdo ne more v vlado: trije obtoženi ministri in njihova okolica. Sklenili smo, da ne bomo povzročali nadleže, ako se koncentracija ustvari tudi brez HRSS. Naš položaj napram vladi in bloku se ne bo v ničemer izpremenil, razun če v kabinet vstopi celotna radikalna stranka.

Se bolj miše strune brenka Radić v „Večeru“, kjer se tako-le izmotava: V svojem govoru sem v prvi vrsti podčrtal razliko med dinastijo Habsburžanov in Karagjorgjevičev. To je zelo važno. Dejal sem, da bo kraljeva akcija, četudi ni ustavna, vseeno blagoslovljena, ako dovede do koncentracijske vlade dela in svobodnih volitev. V našo resolucijo je prišla samo volilna vlada, toda jaz sem v svojem govoru povdaril, da smo mi tudi za volilno-poslovno vlado posebno z ozirom na nekatere važne zakone. Nikakor ne mislimo, da sme kak sporazum z radikali biti naperjen proti našim zavetnikom; toda dejal sem tudi, da je Ljuba Jovanović ne z ozirom na metode pač pa z ozirom na rezultat rešil situacijo v parlamentu. To je njegovo delo in ga odobravam. Situacija v skupščinskem predsedstvu je zdaj taka, kot je stvarno v državi. Tudi zunanji svet bo zdaj upšteval, da je predsednik parlamenta Srbin, prvi podpredsednik Hrvat, drugi pa Slovenec.

Sedaj je treba najti le še človeka, ki bo smatral, da so današnje Radićeve besede v skladu z njegovim včerajšnjim govorom in z resolucijo HRSS. Izgleda, da je Radić še le danes dopoldne uvidel, kako je upropastil situacijo in sedaj laže na vse pretege, da bi morda le še kaj rešil...

ve, si je zagotovil podporo ameriškega delavskega voditelja Samuela Gompersa in njegove strokovne zveze, »American Federation of Labor«, ki šteje več milijonov članov.

To so torej platforme, o katerih se bodo izrekli 4. novembra ameriški volilci. Volilna pravica je splošna in se razteza na več kot 80 milijonov volilcev, brez dvoma največje število, kar ga je kdaj videl svet. Če pri izvolitvi volilnih mož in pozneje pri volilnem zboru v Washingtonu ne dobi noben kandidat absolutne večine, bo odločeval kongres. Ker pa imajo v reprezentanci hiši in v senatu demokrati močno zaslabo, ni izključeno, da se republikanci končno odločijo za podporo Dawisu, da ne bi prodl »predreči« La Folette.

Nenavadno komplicirani ameriški volilni sistem dovoljuje vsa mogoča presenečenja. Če 4. novembra niti Coolidge niti Dawis ali La Folette ne dobi absolutne večine.

Politične beležke

+ To je tako, če »Slovenec« prerano piše svoje uvodnike: včas se mu obnese pripravljena zaloga za 14 dni, včas pa čez noč splesni kakor vsaka špekulantovska roba. Zadnje tedne se je »Slovenec« silno razpisal o sporazumu, zvestobi bloka, parlamentarizmu in trdnj parlamentarni večini. Vse po enem receptu in vsakodnevem mešanju iste čorbe, ne vstevši obilnatih ocvirkov o korupciji, intrigah in samostojnih demokratih. Včeraj pa se je vrezal. Dočim njegove brzoglavke se sipajo ogenj in žveplo na Radića, modruje uvodničar še v starem razpoloženju o parlamentarni večini, njeni številni in moralni moči, da celo o celokupnem javnem mnenju v Evropi. In daje lekcije »visokim gospodom« in svaril... Ali nani danes »Slovenec« uvodničar verjame, kakor smo svoč čas povedali, da klerikalce obrača, Radić obrne? V ostalem mu pa pri novih dobavah uvodnega čtiva želimo več uspeha in — več predvidnosti.

+ Čast gospodu ministru za promet. Pižonove »Novosti« prinašajo nekaj popravke v Sušnikovi aferi z nabavo tračnic in z isto lahkoto kakor so pred par dnevi objavile povsem svojo informacijo, zdaj popravlja »krivico« s smešnim priznanjem: »Čast gospodu ministru za promet«. In zdajci glej, pričakuje »Slovenec« lojalen preklit tudi od nas, ki smo registrirali ne kar Pižonove »Novosti« pisejo, temveč kaj navaja pripravljena obtožba proti ministru Sušniku. Obtožba pride na dnevni red, kakor vse druge ministrske obtožbe, toda »Slovenec« že kar danes zahteva, da pardoniramo ministru Sušnika, tisti »Slovenec«, ki se že par mesec redi od samih očitkov proti — drugim. Posebno škandalozen je pa jezuitizem, s katerim se »Slovenec« hujde nad nami, da »blatimo ime slovenskega ministra«, dasiravno včas tožimo, da je ugled Slovencev v Beogradu že skoro popolnoma propadel. To piše organ tiste tigrovske klike, ki smatra za svojo edino mislo blatenje slovenskih demokratov, tisti list, ki pod škofovo benevolenco vsa leta zliža na dr. Žerjavovo ime vse svoje gnusne kloake!

+ »Dober glas« o ministru Veseljaku. Sarajevski list »Težaki pokret« piše, da so ministru Veseljaku razmere o agrarni reformi, zlasti v Bosni, Južni Srbiji, Vojvodini in na Hrvatskem popolnoma neznane in da se je šele začel zanimati za ta vprašanja, vendar pa je že takoj pokazal svojo slabo stran. V bosanskem agraru drži korumpirane uradnike, v čemer ga podpirajo muslimani, ker »begi potrebujejo pokvarjene uradnike«. Omenjeni list piše nadalje, da je Veseljaku ustavljen delitev zemlje dobrovoljcem in ljudem, ki so brez hiše in zemlje. Tudi bosanski kmetje nimajo pričakovati od Veseljaka nič dobrega, ker se je po njegovih izjavah bati, da bodo

po njegovih ministrskih odlokih najbolj trpeli siromašni kmetje. »Težaki pokret« pravi končno, da je že to slabo znamenje, da je Veseljak klerikalce; kajti od tod da njegova velika skrb za velike posestva, ki pripadajo školom, cerkvam in samostanom. Če je Veseljak na tako dobrem glasu že v Bosni, kjer je rešitev agrarne reforme najbolj nujna in pereča, a tudi najbolj pravična stvar, ker gre predvsem za to, da se odpravi tlaka ter da definitivno dobe zemljo, ki so jo preje imeli begi in age, kmetje, ki so tej gospodi le tlačanili, kaj naj pričakuje ljudstvo od nje že v drugih krajih. Morda bi pa g. Veseljak — vsaj za cerkvena posestva — zopet tlako uvedel, kakor so tigri zakrivali kuluk za ceste?

+ »Kmetu le figo in davke«. »Kmetijski list« navaja nekaj drastičnih primerov, kako so klerikalci »delili za ljudstvo«. Tigrovska vlada je odhila prožno, da bi dobili vinogradniki sladkor po nižani ceni, polhograjski ponesrečenci kruto prenašajo dazeljivost vlade avtonomistov, vsi pa strašno čutijo kako so klerikalci »zniževali« davke in carino kmetu v prilog. »Kmetijski list« piše: »Vse kmečko ljudstvo dobro ve, da še ni bilo nikdar tako slabo, kot sedaj pod klerikalno vlado. Vse to delajo klerikalci proti kmetu, da lahko polnijo njihove banke svoje kase in da spravljajo težke milijone iz državne kase. Nekje se mora vzeti, če se hoče kaj imeti brez dela. Kmet ima od klerikalcev le figo in davke. Pucelj list vprašuje na koncu kmeta: »Kdaj bo prišel čas, ko jim boš dal še broco?«

+ Privolna igra z brezposelnimi. Pod tem naslovom priobčuje glasilo mariborskih socialistov »Volksstimme« oster članek zoper poziv ministrstva za socialno-politiko, ki zahteva, da naj občine same skrbje za brezposelnost. Omenjeni list opozarja, da je v državi po uradnih podatkih 200.000 brezposelnih delavcev ter žigos »predrzo« zahtevno blokaških ministrov, da občine prevzamejo breme za bodo brezposelnih delavcev. Tigrovska vlada, da je imela 16 milijard kron za vojno, za brezposelne pa le ozrazne kase.

+ Radić je okrcal tudi lastne poslane. Radić glasovanja za Ljuba Jovanovića kot predsednika skupščine je Radić že v »Slobodnem Domu« ožigosal svoje poslane, ker se niso držali zaključkov strankinega vodstva, da za Jovanovića ne smejo glasovati v nobenem slučaju. A tudi v četrtek, ko jih je na seji imel pred seboj, jih v elementu vsestranskega obrežanje ni pošteđil temveč srdito razložil: »V momentu glasovanja za Jovanovića je naše narodno zastopstvo bilo navaden beograjski klub in jaz sem se hotel zahvaliti na predsedniškem mestu ter stvar izročiti našemu glavnemu odboru, ker se vodstvo naše stranke ni držalo dogovora. Pristalo je na to, da nekdo izven skupščine odreja, kdo naj bo v predsedništvu! Radić išče pretevez za svoje povračanje na stare etape in zdaj na rovaš svojih poslancev raznaša, da se niso obnašali kot narodno zastopstvo, ne kot parlament v parlamentu, temveč kot »navaden beograjski klub«. Tu se vidi, kako je številu radićevskih poslancev v Beogradu bilo resnično le število, toliko pridgovana »trdna večina« pa optična prevara.

+ Ustanovitve Radićeve ekspoziture za Slovenijo. »Avtonomist« poroča, da sta se zadnji dve nedelji vršila dva sestanka zaupnikov slovenskih republikancev, eden v Ptuj, drugi v Ljubljani. Na sestankih so bile sklenjene resolucije, v katerih se povdarja, da je nastopil trenotek, ko morajo slovenski republikanci vsehposod nastopiti kot politično organizirana celota. Zbor zaupnikov se je takoj pretvoril v zbor ustanovitelj »Slovenske republikanske stranke kmetov in delavcev« (SRS). Zbor zaupnikov je tudi sklenil, da »stopa SRS s sedejem v Ljubljani v »federativno zvezo, ki ima svoj sedež v Zagrebu«. Na ustanovnem sestanku SRS, katerega se je po Avtonomistu udeležilo 86 zaupnikov, sta poročala g. Albin Prepeluh in prof. dr. Loučar. Zadnji je govoril poldrugo uro.

+ Slabo jih pozna. »Avtonomist« polemizira proti škofovemu tedniku, ki je že v naprej razglasil slovenske republikance za brezverce. Avtonomist vprašuje: »Kdo ima pravico na tisoče in desetisoče broječe slovenske republikance enostavno proglasiti za nasprotnike tiste cerkve, kateri pripadajo po rojstvu, vzgoji in običajih? — Tista politična stranka — piše »Avtonomist« — ki bi hotela iz političnih in strankarskih ozirov proglašati sebe za edino stranko, ki priznava cerkvi njene pravice, vse druge politično drugače orientirane vernike pa razkričati kot brezbožneže in njene nasprotnike, bi verj v cerkvi storila slabo uslugo. Prepričani smo, da ji cerkev v svojem vzvišenem namenu ne bo sledila. — Slabo jih pozna, bi rekl »Avtonomist«, ki tako piše o klerikalcih; kajti SLS bi že zdavnaj morala likvidirati, čim bi prenehala vero in cerkev zlorabljati v umazane politične svrhe. G. Prepeluh je povrh pa tudi še naven, ako misli, da se bo škofovega prokletstva odkrižal s tem, da mu bo delal komplimente ter slepil svoje republikance o vzvišenih namenih rimskih hlepecov. Za vsakogar, ki hoče dati slovenskemu narodu svobodo in samostojnost mora veljati načelo, da te svobode Slovenci preje ne bodo dosegli, dokler se ne bodo otresli rimskega jarma. Šele, ko bo tudi slovenski duhovščini narod in slovensko ljudstvo več, kakor Rim in njegova politika, bo ona razločevala med vero in klerikalizmom, ki zlorablja vero za politično horbo. G. Prepeluhu za-

to ni treba več čakati, da »cerkev v svojem vzvišenem namenu ne bo sledila«, v zlorabi vere tudi proti slovenskim republikancem; kajti škof ga je v svojem tedniku že preklil in sicer obenem kot škof in kot šef SLS. Pa g. Prepeluh vse to itak dobro ve, on se le dela nalnega in ne-veščega. Ta neiskrenost je slabo znamenje za človečanske slovenske republikance. Naj bi jih federacija z Radićevo mlrtovno republiko naučila vsaj odločnosti proti »popovski politiki«.

Po svetu

— Smrt angleškega admirala. V torki je umrl v Londonu znani angleški admiral sir Percy Scott, star 71 let. Scott je razburjal Scott vso angleško javnost z zahtevno, naj se omeji gradnja velikih vojnih ladij in se mesto njih zgradi čim več podmornic. Svetovna vojna mu je dala deloma prav. Admiralsam je bil med njo komandant obrambne akcije proti nemškimi zračnim napadom. Scottov pogreb se bo vršil na dravne stroške. V smislu pokojnikove želje, bodo njegovo truplo v Londonu vpepelili, nato pa pepel prepeljali na odprto morje in ga raztrosili po valovih.

— Polož

Naši kraji in ljudje

Letošnji tujski promet v Sloveniji

Ko smo pred časom pisali o splošnem aspeku ravnokar zaključene tujske sezone v naši državi, smo morali izpustiti slovenska kopališča in letovišča, ker nismo imeli pri rokah potrebnih statističnih podatkov. Sedaj je pred nami razgrnjena tu di ta bilanca; nepopolna sicer, ker ne omenja niti Bohinja in Bohinjskega jezera, niti Kranjske gore, Kamnika, Celja in Krškega ob Savi, toda vendar taka, da na podlagi števil, ki so nam na razpolago, lahko sklepamo, kakšno je splošno stanje tujskega prometa v Sloveniji.

Na prvem mestu med našimi letovišči stoji Bled. Letos je imel 3655 domačih gostov in 2757 tujcev iz inozemstva, skupno torej 6412, pri čemer pa enodnevni posetniki niso všteti. V primeri z lanskim obiskom je letošnji poset bil nekoliko boljši. Na Bled je namreč prišlo 207 gostov več kakor lani. Vendar je slabo vreme povzročilo, da trpi Bled v primeri z lanskim režimo materialno škodo. Gosti so se namreč ustavljali na Bledu le malo časa. K temu so seveda pripomogle tudi visoke cene v letovišču, katerega si pri lakih razmerah more privoščiti samo dobro situirano občinstvo.

Poleg Bleda je bila izvrstno obiskana Rogaska Slatina. Do 15. septembra je obiskalo to divno kopališče in zdravilišče 5644 gostov. V primeri z lanskim sezono je imel Rogaska Slatina letos 304 goste več. Sezona se ni zaključila in se bo število tujcev pred zimo še lepo pomnožilo. Rogaska Slatina je obiskovalce zadovoljevala v vsakem oziru. Cene so bile solidne, komfort je nudil potrebne udobnosti. Za prihodnost ima ta kraj pač najlepše izgleda, da se razvije v močno zdravilišče in okrevališče.

V Dobrni pri Celju je bilo letos 1330 gostov. Lani je bilo tujcev za 110 glav manj. Če upoštevamo de stvo, da je letos dež nagajal skozi celo sezono, moramo reči, da je tudi v Dobrni tujski promet napredoval.

Rimske Toplice je posetilo nekaj nad 600 ljudi. Posebno sredi sezone je bilo kopališče nabito polno. Ljudje, ki so prišli večinoma iz Hrvaške, so bili v Rimskih Toplicah na moč zadovoljni. Tudi inozemci se so o kopališču zelo pohvalno izražali. Med gosti je bil znaten odstotek otrok.

Slatina-Radence je letos posetilo 290 gostov. Med njimi je bilo mnogo Madžarov, ki so se jeli vračati v ta kraj, ki jim je dobro znan iz predvojnih časov. Postrežba je bila dobra in tujci so odhajali zadovoljni.

Kopališče Laško je imelo letos 475 posetnikov. Meščani iz Hrvaške in Slavonije so tvorili ogrodje tujkega prometa. Istotako so obiskali Laško gosti iz Srbije in Vojvodine. Inozemcev je bilo 42.

Toplice na Kranjskem so imele letos 549 tujcev in 98 invalidov. Inozemcev je prišlo 27; med njimi so bili celo Američani in Avstranci.

O Bohinju in Bohinjskem jezeru, Kranjski gori in Kamniku nimamo števil. Vendar treba reči, da je bil tudi poset teh krajev dober, od časa do časa celo izvrsten. Kranjska gora je bila proti koncu poletja natrpana. Bohinjsko jezero je tudi letos imelo svojo stalno publiko, med njimi tudi na različnejše inozemce. V Kamniku bo treba pokazati več iniciative za tujski promet, sicer bo mestec zaspalo. Mnogo tujcev je imelo poleti Celje, dobro pa je bilo obiskano tudi Krško ob Savi.

Slovenija je torej s prošlo tujsko se-

zono lahko popolnoma zadovoljna. Važno pa je za njeno prihodnost, da se pokaže na polju tujkega prometa kolikor mogoče solidno. Držati se mora načela, da je treba gostu za pošteno plačilo nuditi tudi dostojno postrežbo. V prihodnji sezoni bo konkurenca med letovišči in kopališči ostra, zato se velja nanjo že sedaj pripraviti s solidnostjo v vsakem oziru.

Anketa gl de novega voznega reda

V četrtek se je vršila na Sušaku v mestni posvetovalnici anketa glede voznega reda, ki ima stopiti v veljavo dne 4. julija 1925. Anketo, katero je otvoril župan mesta Sušaka, gosp. Juraj Kučič, je vodil pomočnik direktorja zagrebške direkcije, gosp. inženjer Klodič. Ljubljanski direkcijo je zastopal gosp. Benedek. Dalje sta sodelovala pri anketi načelnik oddelka ministrstva za trgovino in industrijo v Ljubljani, dvorni svetnik dr. Marn, in zastopnik ljubljanske trgovske in obrtniške zbornice dr. Pless. Prisotni so bili tudi zastopniki Osijeka, Zagreba, Splita in Šibenika ter zastopniki zagrebške in osiješke zbornice.

Načelnik gosp. Horvat je referiral o projektu novega voznega reda za brze vlake v internacionalnem prometu za l. 1925./26. Načrt bo predložen mednarodni železniški konferenci, ki se bo vršila od 10.—15. novembra v Napolju.

Za zvezo Slovenije z morjem je projektiran nov vlak, ki bo odhajal okoli 23 ure iz Ljubljane (direktna zveza z Berlinom. Monakovom in Lipskem) in prihajal preko Karlovca na Sušak okoli 8. ure, kar bo pomenilo znatno zboljšanje dosedanje zveze s Sušakom.

Tudi je projektirana nova boljša zveza s Splitom. Odhod iz Ljubljane ob 13-25 in prihod v Split ob 8-10.

Glede lokalnih zvez v potrošju ljubljanske direkcije, se bo vršila posebna anketa pri direkciji državnih železnic v Ljubljani po končani mednarodni železniški konferenci v Napolju.

Zdravniško-lekarniška razstava v Beogradu

V Zagrebu, kjer se pravkar vrši kongres zdravnikov, je odprta razstava, ki nudi obiskovalcem pogled na higijske razmere v Zagrebu in pregled o salnih bolezni. Posebne fotografije karte tolažijo zdravstvene institucije v pooblaščenih Jugoslavije ter predložajo zdravstveno propagando, ki se vrši v mesih in po deželi.

Poglaviti cilj razstave pa je pokazati polje razširjenih socialnih bolezni. Ker je tuberkuloza najbolj česta socialna epidemija pri nas, se razume, da je največji del razstave posvečen tej strašni razjedalki in okuževalki zdravja. Pregledi na razstavi naglašajo, kako opasna je ta bolezen, ker se okuženje lahko izvrši na popolnoma nedolžen način. Posebni fotografiki posnetki predstojajo uspehe zdravljenja kirurške tuberkuloze. Največjo pozornost pa vzbujajo diagrami, ki kaže, kako se razvija ta bolezen v posameznih zagrebških ulicah in hišah. Tu se jasno vidi, kako upivajo na razvoj epidemije slab zrak, vlaga in slabi čimelji. Iz poednih zagrebških hiš odnese smrt vsako leto po nekoliko žrtv. Najprej iz-

gine obitelji, za njo sosedje in naposled izumrje cela hiša.

Ambulatorij za kožne in spolne bolezni iz Maribora je razstavil v Zagrebu oni material, ki smo ga videli za časa velesejma v Ljubljani. Higijenski zavod iz Ljubljane pa je prenesel v Zagreb propagandni material za čuvanje zdravja. Odlično mesto zavzema v njegovem oddelku zlasti analiza živil. Zagrebški tisk enodušno hvali tudi ostalo gradivo, ki je prišlo iz Ljubljane in ki je nam znano iz meseca septembra v ljubljanskem velesejskem paviljonu N in M.

Zagrebški zdravniški kongres je torej tudi po tej strani zelo važen dogodek. Podatki, ki so bili nekaj časa pristopni samo ožjemu krogu enega dela naše domovine, so romali sedaj globlje proti jugu. V tem tihi velik pomen zdravstvene propagande, ki se v brigi za naše zdravje ne straši nobenih naporov in stroškov ter si na vsi možni prizadeva, da izboljša higijenske razmere v državi ter pomaga ljudstvu do blagostanja in sreče tudi v tem oziru.

Po domovini

Tajna dvorskih cigaret.

Beograjska policija že nekoliko časa raziskuje, kako so prišli do dvorskih cigaret razni kadilci, ki sicer pripadajo imovitim slojem, toda niso stalni gosti na dvoru. Ker so se s temi cigaretami vršile nedopustne in žaljive manipulacije, ni preostalo redarstvu nič drugega kakor stroga preiskava, od kod imajo kadilci cigarete, ki jih kadi samo kralj in njegovi ministri. Stvar se ni rešena, toda vsekakor se zdi, da je policija storilec na sledu, kajti aretiranih je že več uradnikov monopolne uprave, ki so blago razpečavali.

Pet junakov Petkovičev in njihova mati.

Pred par dnevi so pokopali v Beogradu go. Aleksija Petkovič, mater petorice bratov Petrovičev, ki so vsi umrli na boljši usodnega leta 1914-15. Najstarejši sin Milutin je bil pehotni major ter je umrl novembra meseca 1914 na Konatiki. Aleksander, rezervni kapetan, je padel 6. avgusta pri Sabcu. Nikola, aktivni kapetan, je umrl 1. oktobra 1916 in istega dne je padel tudi njegov brat Svetozar. Najmlajši Vladimir pa je podlegel zavrtni bolezni za časa srbskega umika v Skadru. Mater je bridka izguba sinov strašno potrla, toda upirala se je boleti dokler je žila. Smrti petega sina pa ni mogla več preboleti. Legla je v posteljo, iz katere ni vstala celih zadnjih devet let. Sedaj jo je končno Bog poklical k sebi in k njenim sinovom, ki so dali življenje za domovino.

Dopisi

BLEJ. V nedeljo se bodo morali blejski volilci dobro odločiti, komu zaupajo svojo občino. Kakor znajo le klerikali, tako je SLS serviral Blejcem svojo listo pod nedolžnim imenom, pritegnivši k temu goljufivemu političnemu posu tudi ljudi, ki na zunaj niso izraziti klerikali. Slavni pomočnik klerikalcev je g. Arh, o katerem je »Jutro« že opetovano pisalo. G. Arh se brani v »Slovencu« — jako nespretno in nesrečno. Njemu je neki dopisnik očital, da je že tretjič menjal svojo barvo. To ni točno. Res pa je, da je g. Arh že četrtič prešel. Najprej je bil demokrat, potem narodni socialist, nato samostojnež, pa (oj ljubo keg'jišče!) celo radikalec, dokler ni končno obličil v objemu klerikalcev. Seveda pristen klerikalec se ni in organiziran še ni pri SLS, ker je še vedno »napredni« sam. Ostal je torej na pol pota, tako da njegovo peto barvo ne moremo računati kot po no, temveč le kot polovično. To je pravo pipogarsstvo in vsi ki bodo volili Arhovo listo, smejo biti ponosni. V »Slovencu« se g. Arh repenji radi 12-50 Din, ki jih je dala tverka Arh in Papler v Rečici za

Krasne toalete!

Razkošna oprema!

Uganka ženskega srca

(Čas je denar)

Krasna salonska družabna drama v 5 dejanjih

V glavnih vlogah šarmantna

Grete Reinwald, Heinz Salfner, Alfred Gerasch, Hermann Picha

Ne zanemarjajte svoje ženice!

Cas je sicer denar, ali za ženo treba oboje: čas in denar

Vsi, ki se čutite prizadeti, ogledajte si sigurno ta film!

Predstave ob 1/4, 4, 5, 1/2, 7, in 1/2, 9. Ob nedeljah 3, 1/2, 5, 6, 1/2, 8, in 9.

25., 26., 27. oktobra

Neskrajšani orkester svira pri vseh predstavah

Mladini prepovedano! Mladini prepovedano!

Elitni Kino Matica

napredne kulturne namene, ker so napredni ljudje intervenirali, da je tverka dobila dovoljenje za napravo industrijskega tira. Da g. Arh, takrat ste res dali morda prvič in zadnjič za nacionalne jugoslovenske namene. A ne tugujte preveč. Kar ste mogli ste itak odvalili na svoja dva družabnika, ki pa se kot značajna moža prav nič ne pritožujeta. V ostalem pa ne očitajte te podpore demokratom. Ako bi bili za Vaš industrijski tir intervenirali drugi, bi bili Vaše »dario« sami pobasali v žep, tako pa je SLS v javne koristne namene in nikdo ni vzel v privatne svrhe niti dinarja! Vemo, da Vam Jugoslavija ni všeč in da se Vam zdi vse tuje boljše in lepše. Toda če nimate sreče pri oblastih in sodniji, ne jezite se na Jugoslavijo, jezite se na pravico! G. Arh hvalijo klerikali da je »krščanskega srca« in plemenitega značaja. Mi pa ključemo Rečičane za priče, ki vedo vse kaj drugega povedati. Arho »klerikalna lista je prava sramota za naš pošten in značajni Bled. Cigumigu »značajev nismo vajeni in nobenega značajnega volilca ne bo, ki bi g'asoval za cigumigu listo. Pravi naprednjaki bodo vrgli svojo krogico v prvo škrinjico.

VRHNIKA. Za nedeljo dne 26. t. m. naznanjeno predavanje g. Zupančiča radi zadržanosti predavate ga odpade. Poseti pa nas 1. novembra in bo predaval »O življenju po smrti«. Dne 19. t. m. so uprizarili naši diletanti Sokoli »Sa'omo«. Priporočati pa moramo malo več točnosti tako od igra'cev kakor tudi od občinstva. Odmorji so bili predolg in za občinstvo zelo mučni. Sicer pa smo mnjenja, da bi Vrhnikci gotovo ne škodovali tudi kak pevski zbor ali godba. Sokol sam seveda ne premore vsega. Tuba bi le bilo malo več poštovanosti in več delovnih ljudi. Kdaj bo pri nas Sokolski dom?

ORMOŽ. Ze'eznica Ormož. Murska Sobota dobro napreduje v de'u. Ze'ezni most čez Muro pod Veržemem je izgotovljen. Med Ormožem in Ljutomerom

že z vlakom dovažajo iz dravske struge pri Frankovcih prod. Pričakuje se, da bo 1. novembra vlak že prevažal pošto in blago iz Ormoža na Ljutomer in nazaj. Restavracija na ormoškem kolodvoru bo v kratkem dodelana in svečano otvorjena. Tamkaj si grade hiše tudi mlinarji in dob

Jutri nogometna tekma Hašk : Ilirija

Predprodaja:
tvrdka J. Gorec

Domače vesti

Posiv. Da tudi mi kar vidneje manifestiramo kulturno in slovensko solidarnost s poljskim narodom, se pozivajo vsa kulturna, dobrodelna, pevka, telovadna in druga društva, da povodom prevoza zemskih ostankov velikega pisatelja Henrika Sienkiewicza iz Švice na Poljsko dne 26. t. m. pošljejo primerne brzojavke prosvetnemu ministru v Varšavi.

Odlikovanje zdravnikov. Povodom petdesetletnice obstoja Udruženja hrvatskih zdravnikov je kralj na predlog ministra za narodno zdravje podelil: predsedniku udruženja dr. Miroslavu Čačkoviću v Zagrebu red sv. Save 2. vrste, dr. Božidaru Wicherhausserju red sv. Save 3. vrste, dr. Vladimiru Vrapčeviću red Belega orla 5. vrste, najstarejšemu članu udruženja Petru Zrelcu in trinastorici drugih zdravnikov pa red sv. Save 4. vrste.

Odredba glede zdravniških pomočnikov. Ministrstvo za narodno zdravje je odredilo, da se za zdravniške pomočnike odaleži ne sprejemajo več medicinci, ki so napravili izpite na inozemskih univerzah.

Iz šolske službe. Gospod Vladko Rapčič, učitelj v Mostah, je premeščen v Sv. Lenart nad Škofjo Loko. Na njegovo mesto je klerikalni režim delegiral mlajšega učitelja, in sicer na deško šolo, kar je tudi lep primer čezokrajnosti.

Na pravniški fakulteti v Beogradu je dne 21. t. m. diplomiral poštni kontrolor v ministrstvu Matija Kune iz znane ljubljanske narodne obitelji. Menda je to prvi Slovenec, ki je dovršil svoje pravniške nauke v Beogradu. Čestitamo!

Z beogradske univerze. Za docenta komparativne književnosti na beogradski univerzi je imenovan g. Dinko Vitezić.

Letošnje vojaške vaje ob Jadranu. Minister vojske in mornarice v ostavki general Hadžić je v kraljevem imenu poslal celokupni vojski in mornarici naredbo, v kateri poudarja veliki uspeh kombiniranih vojaških vaj vojne mornarice in gotovih edicij suhozemske vojske, ki so se početkom oktobra vršile ob Jadranu. Vezbe so preselale vsa prikažovanja in so najbolje pokazale, koliko pozornosti posvečajo kompetentni faktorji naši mladi mornarici.

Značilno. Ko je pošiljal g. Pribečević odredbe v srbskem jeziku, je naš avtonomistični svet robnatili, da hočejo vse posrbiti. Sedaj kroži zopet naredba v srbskem jeziku z dne 27. avgusta t. l. s podpisom veleavtonomista dr. Korošca. Ves ljubi božji učiteljski svet poljubuje to modrost, zakaj v «Slovencu» nihče ne spušta pušic. To je pač značilno. Prej so srbsčino proklinjali, kmalu bo enadpajstir ljubljanski podeljeval papežev blagoslov v srbsčini. Kmalu homo zagledali «crequiescant in pace» v cirilici. Samo da nese — kšeft je kšeft. Ampak zapomni naj si ti ljudje svojo in svojih višjih konsekvenco ravnanje. Ave — kameleoni!

Redek jubilej. Danes praznujeta gospod Ivan Vidic, žel. uslužbenec in njegova zvesta družica Ana roj. Mohar srebrno poroko. Ob tej priliki se poroči tudi hčerka gđ. Marija Vidic z Joškom Šusterjem, trgovskim nastavljencom tvrdke Medic-Zankl. Jubilantoma, ki sta med znanci zelo priljubljena, želimo, da dočakata tudi zlate poroko, novoporočenec pa obilo srečel!

Dr. Lavoslav Gregorec. V Novi cerkvi pri Vojniku je prošlo sredo umrl tamkajšnji dekan in častni kanonik gospod dr. Lavoslav Gregorec v visoki starosti 85 let. Pokojnik, senior duhovščine lavantinske škofije, je bil rodom iz Sv. Urbana pri Ptujtu ter je po dovršeni bogoslovni študiji leta 1868. na graški univerzi promoviral za doktorja teologije. Več let je bil poslanec v dunajskem parlamentu, kjer se je energično potegoval za pravice svojega naroda in zlasti tudi za slovenske paralele na mariborski gimnaziji. Fungiral je več let kot urednik «Slovenskega Gospodarja» ter je mnogo pisal tudi za «Südsteirische Post». Meseca junija je obhajal svojo biserno mašo. Pogreb se vrši danes ob desetih dopoldne. Pokojniku, ki je bil goreč rodoljub, ohranimo blag spomin!

Iz učiteljskih krogov. Pričetek navijanja naprednega učiteljsstva je otvoril slavni Strukelj na Viču. Zagospodaril je neomejeno kot nadzornik in še vedno tudi kot šolski upravitelj. Svojo mogočnost kaže kot upravitelj in okrajni šolski nadzornik. Nadzira učiteljsvo, a kritiko jim pošilja pismeno z naročilom, da mora dvakrat prepisati in vrniti njemu, veleoblastnežu v šolski upravi. V svoji veleoblasti in duhovitosti razmerjari do cela delovanje naprednega učitelja. Dosedaj je tak učitelj kaj znal, a pri slavnem Struklju je vse za cevele. To rabi gotovo on za pretezo, da bo višja oblast lažje uporabljala člen 71. služ. pragmatike in prestavila naprednega učitelja v manj nevarne kraje, a v mesto in predmestje spravljala svoje ponižne backe. Kje smo do danes slišali, da bi moral učitelj po upravitelju ali nadzorniku podati kritiko 2 krat prepisati? Ali ni to norčevanje iz učiteljskega? Kako more nadzornik ta sramotni čin zagovarjati? Taki nadzorniki so mogoči le v klerikalni avtonomiji, ne pa v svobodni Južosla-

viji. Zapomni naj si ta dični nadzornik in upravitelj, da minister Korošec ni od vekomaj do vekomaj! Prišel bo čas, ko se bo njemu v dvojni meri vračalo sedanje početje. Kakor se posojuje, tako se vrača. Toliko za danes!

Na naslov avstrijskega konzulata v Ljubljani. Pišejo nam: V zadnjem času je vedno več pritožb o čudnem postopanju avstrijskega konzulata v Ljubljani proti našim državljanom, ki žele potovati v Avstrijo. Nadejali smo se, da bo z vpeljavo vizumskih markic potovanje v Avstrijo znatno olajšano, vendar pa smo se zmotili. Mesto dosedanjih takšnih zahtev v primeri z našimi zelo visoke vizumske takse. Tako se n. pr. plača za enkratno potovanje v Avstrijo 94 Din, do čim naplačujejo naše oblasti avstrijskim državljanom po 50, oziroma za uradniške in revne sloje po 10 Din za enkratno potovanje. Poleg tega še zabelijo potovanje na Koroško z ono znano «Für die Einreise nach Kärnten...» itd. Pred nekaj dnevi je prošil neki krojač z Gorenskega za vizum na Dunaj. Konzularni uradnik ga je kratko odslavlil, češ da naj obrne prošnjo za dovoljenje na Dunaj. Drugi slučaj je z neko učiteljico. Prošila je vizum za Celovec, da obišče svoje očeta. Vizum je res takoj dobila, toda s klavzulo «Für die...» in plačala 94 Din. Kaj pa, če od koroške vlade sploh ne dobi dovoljenja! Ali so bile potem markice sploh potrebne? Kdo bo revni učiteljici vrnil denar? Pozivljamo merodajne faktorje, da se zainteresirajo za to stvar. Dočim gredo naše oblasti in naši konzulati avstrijskim državljanom v zadnjem času v vsakem oziru zelo na roko in jim ne delajo več nobenih ovir, uveljavlja pri nas avstrijski konzulat povsem druge metode. Kaj pa, če bi se tudi od naše strani uporabil isti recept?

Naša izseljeniška kvota za Ameriko izbrana. Kakor nam poroča izseljeniški komisariat v Zagrebu, je naša izseljeniška kvota za Zedinjene države severne Amerike že popolnoma izbrana ter se do konca junija 1925. ne bodo več izdajala dovoljenja in tudi ne sprejemale nove prošnje. Prošnje za osebe, ki se smatrajo za priseljence izven kvote, pa se sprejemajo slejkoprej.

Tobačna tovarna v Podgorici, ki je bila v vojnem času močno poškodovana, se bo v najkrajšem času obnovila, ker je letošnji pridelek tobaka v onih krajih zelo obilen in je torej velike važnosti, da se tovarna čimprej zopet uredi za predelavo tobaka. V to svrhu je odobren kredit v znesku 600.000 dinarjev.

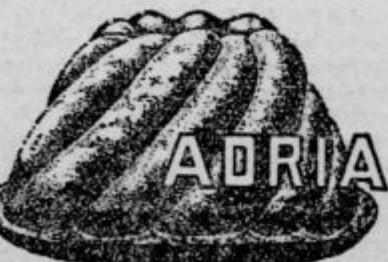
Narodno prebivalstvo Krškega, Brežice in bližnjih krajev opozarjamo na Kettejeva večera, ki ju priredi Šentja kobski literarni krožek iz Ljubljane in sicer v Brežicah danes ob 20. uri (Nasodni dom), v Krškem jutri, v nedeljo ob 16. uri (Sokolski dom).

Jagode v jeseni. Topli letošnji jesenski dnevi so marsikje izvabili iz tal ljubke pomladanske cvetlice, ponekod rastejo tudi jagode. Prijatelji našega lista nas dan za dnem presenečajo s takimi pošiljkami. Včeraj nam je poslal gozdar g. Josip Krošelj zrelo rdečo jagodo, utrčano dne 22. t. m. pod Sv. Ahacijem pri Turjaku, g. Fran Stare pa je prinesel v redakcijo cel šopek jagod, ki jih je nabral ob vznožju Sv. Katarine.

Samomor zemenskega odvetnika. V Zemunu se je ustrelil tamkajšnji splošno znani odvetnik dr. R. Brandajs. V mestnem parku si je pognal kroglo v glavo in bil takoj mrtev. V njegovi listnici so našli nekoliko pisem in 1000 dinarjev gotovine. Vzrok samomora ni znan. Brandajs je imel največje odvetniško pisarno v Zemunu ter se je nahajal v ugodnih gmočnih razmerah.

Poneveril konja in voz. V Dolu pri Borovnici se je pojavil te dni tuj možki, ki se je predstavil za živinskega trgovca. Pri posestniku Albrechtu si je izposodil konja, pri mizarju Drobniču pa voz, češ da bo z Verda v Logatec prepeljal dvoje telet. Tujca ni bilo več nazaj. Odpeljal se je menda «preko meje».

Obešil se je v Tranju pri Zagrebu branjevec Rudolf Kotnik, rojen leta 1873. v Smarju. Ko je jutraj vstal in se praznično oblekel, je šel v podstrežje in se obešil. Po izvedbi njegove žene je večkrat izjavil, da bo izvršil samomor, češ da ima paralizo.

Pecivni prašek in
Vanilin sladkor.

1998

Iz Ljubljane

u— Češka recepcija dne 28. oktobra. Generalni konzul ČSR. dr. Otokar Beneš priredi ob priliki obletnice osvoboditve češkoslovaškega naroda, na dan 28. oktobra t. l. ob 11. uri dopoldne v dvorani «Mladike», Subičeva ulica, recepcijo in si usoja s tem vse češkoslovaške pripadnike in vse jugoslovenske prijatelje češkoslovaške »jugoslovenske vzajemnosti, kakor tudi vse korporacije in ženska društva najljubneje vabiti. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala.

u— 500-letnica smrti velikega sina češkega naroda, Jana Žižke, proslavi «Československa Obeca» v Ljubljani danes ob 8. uri zvečer v restauracijskih prostorih «Zvezde» s prijateljskim večerom. Priprani smo, da se naši narodni krogi udeležijo proslave v častnem številu.

u— Glasbeno društvo «Sloga» v Ljubljani. Na običnem zboru dne 19. oktobra se je ustanovilo v Ljubljani železničarsko pevsko glasbeno društvo «Sloga», v katero so pristopili člani pevskega zbora in godba «Zveze jugoslov. železničarjev». Glasbeni odsek društva «Sloga» se deli v godbo na pihala, godbo na lok in pevski zbor. Ob številni udeležbi železničarjev — ljubiteljev petja in glasbe so poleg pozdravov sestopnikov ter bodrilnih besedi raznih govornikov, izrazili društvu svoj «vivat, floriat crescat» tudi zastopniki «Matic» in Zveze slovenskih pevskih zborov. Izvoljeni odbor vabi k številnemu pristupu v «Slogo», vse železničarje in tudi neželničarje, občinstvu pa se priporoča za blagohotno naklonjenost.

u— Neznosna socialna slika. Prejeli smo: V mrzlem jesenskem dežju «tabo» deložirani g. Grile s svojim pohištvo in svojo rodbino še vedno na prostem, ker občina nima nikjer skromne sobice, kamor bi ga dala. Pasanti se zgrajajo nad tem nesocialnem prizorom. Apeliramo na magistrat in stanovanjski urad, da naredita javnemu škandalu konec.

u— Poziv vsem upokojencem. Koalirani upokojenci sklicujejo za ponedeljek dne 27. t. m. ob 10. uri dopoldne v Mestni dom protestni shod proti prikrašnju draginskih doklad. Prizadej se pozivljajo, da se udeležijo shoda v kar največjem številu.

u— Poškodbe iztrebljenih jarkov na ljubljanskem Barju. Opaža se, da nekateri barjanski posestniki ne posvečajo prav nikake pozornosti na one jarke, ki so bili v zadnjem času očisti in iztrebljeni. Vsa ta dela so bila izvršena zgolj radi tega, da se kolikor mogoče prepreči poplava kulturnih zemljišč na Barju. Veliko jih je, ki iz gole komodnosti poskvarjajo uravnavne jarke z gonjo in napajanjem živine, z nedopustnim zajezenjem vode, samolastno napravo perišč itd. S takim početjem škodujejo ne samo sebi, temveč tudi gospodarstvu svojih sosedov ter so poleg tega tudi po zakonu nedopustna in kaznivna. Vsi barjanski posestniki se v interesu splošnosti in pa v lastnem opozarjajo, da opuste napravo vsakršne škode na jarkih odvodnikih, posebno po izvršenem trebljenju, ker bi se jih sicer moralo radi prestopkov vodnega zakona za osušenja Barja pozvati na odgovor in zahtevati od njih povračilo povzročenih škod.

u— Policijske prijave. Od četrtka na petek so bili prijavljeni policijski sledeči slučaji: 3 tatvine, 3 kaljenja nočnega miru, 7 prestopkov cestnega policijskega reda, 1 prekrščenje policijske ure in 1 telesna poškodba. Arretacije so se izvršile tri in sicer: 1 radi prepovedane povratka, 1 radi hračenja in 1 radi izgradnje.

u— Tatva plaščev in obleke pod ključem. Dne

Iz življenja in sveta

Odmevi beogradskega umora na ulici

Včeraj smo poročali o umoru beogradskega trgovca Nalovića, ki je zbudil v prestolici splošno pozornost. Beogradska publika se za stvar živo zanima in hodi ves dan okoli kavarne »Čokot«, kjer se je izvršil napad. K včerajšnjim vestem moramo še dostaviti, da se je knjigovodja Kovačević približal svoji žrtvi pod dežnikom.

Preiskava je dognala, da se je morilec že del časa pripravil na dejanje. Nekako pred štirinajstimi dnevi je kupil revolver v Subotici na postaji. Nudila se mu je prilika, da je dobil orožje za mal denar. Na dan umora je bil doma. Hotel se je pripraviti na čin in je napisal več pism, o katerih smo že poročali, da so našli med njimi list, naslovljen na uredništvo beogradske »Politike«. Poleg teh pism je našla policija na njegovem domu naknadno pisanje, ki je bilo namenjeno Naloviću. V tem pismu prosi Kovačević svojega družabnika, naj se pobota z njim na miren način ter naj vzame od njega sto tisoč Din. S katerimi je voljan pokriti znesek, ki ga je bil posodil nekemu trgovcu z Nalovičovo vednostjo. Nalović je očividno ponudbo odklonil, nakar se je knjigovodja odločil za skrajni korak.

Kovačević je zahajal zadnje dni pred umorom v beogradske Košutnjak, ki leži v Topčideru. Globoko v gozdu se je vadi v streljanju s samokresom, da bi žrtve dobro pogodil. Dan pred napadom na Nalovića je še obiskal svojo sestro, ki stane v Milanovi ulici. Potem se je odpeljal na Kalimegdan.

Kovačevićevi znanci pripovedujejo, da je knjigovodja živel zelo razkošno. Od kod je jemal denar, pa ni znano nikomur. Obtoženec noče pojasniti tega vprašanja in pravi, da je to njegova tajna, katere ne izda.

Zanimivo je končno, da je bil Kovačević zavarovan za slučaj smrti na korist svojih sorodnikov. Zavarovalna premija je znašala sedemdeset tisoč Din. To vsoto bi bila morala zavarovalnica »Union« izplačati preostali v slučaju njegove smrti. Ali je imel s tem denarjem kakšno posebno nakano, se ne more dognati.

Poneverba na sarajevski orožniški postaji

Pred vojnimi sodiščem v Sarajevu se je te dni dovršil proces, ki kaže kakšne posledice lahko zadenejo častnika, če je prezaupljiv napram podrejenemu osebju, ki ni poštenega značaja. Pred sodiščem se je moral zagovarjati narednik Jevtić radi zločina poneverbe. Obtožnica mu je očitala, da je poneveril 170 tisoč Din na škodo orožniške brigade, v kateri je bil uslužben.

Jevtić je bil dolgo časa pri svojem oddelku in si je pridobil popolno zaupanje svojih predstojnikov. Ugodnost pa je kmalu začel izrabljati na najnesramnejši način. Ker mu je bilo poverjeno sprejemanje denarnih pošilk, si je prilastil več znatnih vsot. Njegovo početje je bilo dolgo časa prikrito. Šele po ponovnih malverzacijah je prišla stvar na dan in pokazalo se je, da je narednik okradel svoje vojaško poveljstvo za visoke tisočake. Ko so moža postavili pred sodišče, je najprej zavračal krivdo na adjutanta poveljnika (brigadirja) ter mu je podtikal tatvino vsote 85 tisoč Din, češ, da je adjutant odprl neko kuverto s to vsoto, jo izpraznil, denar vtaknil v žep, prazno zalepko pa vrnil njemu. Priče so potrdile, da se to ni zgodilo nikoli. Jevtić je lagal, le da bi razbremenil sebe.

Radi Jevtičeve poneverbe pa sta prišla v posebno težek položaj brigadni blagajnik kapetan Bjelobradić in podpolkovnik Knežević, ki bosta morala svojo preveliko zaupljivost napram naredniku plačevati s svojimi prejemki. Sodišče je namreč obsodilo Jevtića na šest let težke ječe, kapetana pa na mesečno odplačevanje dolga v znesku 90 Din, podpolkovnika pa na mesečni prispevek 1050 Din. Poslednji mora utrpeti tolik znesek radi te-

ga, ker je podpisal v imenu odsotnega brigadirja polnomočje, da sme Jevtić dvigati denar na ime brigadnega poveljstva. Bjelobradić in Knežević bosta morala plačevati dolg toliko časa, dokler ne pride v brigado blagajno celokupna vsota 170 tisoč Din. To je pač bridka pokora za veliko zaupljivost, katero sta nič hudega sluteč izkazovala sleparskemu naredniku.

Opustitev Hudičevega otoka

Poročali smo že svoj čas, da name rava francoska vlada opusti vse svoje prekomorske kazenske kolonije. Kaznjenci se bodo povrnil na Francosko in odsedeli ostanek kazni ob bolj-ših razmerah v domačih kaznilnicah. Francoski listi pišejo o tem:

Ministrski predsednik Herriot, ki ga navdajajo razmere v Francoski Guayani, v Cayenneu in St. Laurentu du Maroni s studom, je takoj, ko je prišel na krmilo, zahteval izžerpnih poročil o tej stvari. Posledica tega poročila je bila, da je Herriot osebno odleščil, da se v bodoče ne smejo več pošiljati obsojenci v prekomorske kazenske kolonije, kjer navadno žalostno poginejo. Najbolj razpiti je Hudičev otok, odkoder se redko kdo povrne. Podnebje na tem otoku sredi morja je silno nevarno. Med kaznjenci, ki morajo trdo delati in spe v prostorih, v katerih pri nas ne bi ostal niti pes, razsajajo strašne bolezni, ki jih hitro pobirajo. Oni srečni, ki se povrnejo v domovino po prestani kazni, ostanejo vseeno nesrečni, ne glede na dejstvo, da so zaznamovani za vedno in da jim je zabranjen vstop v družbo, ker si v svojem pasjem življenju v koloniji nakopile bolezni, katerih se ne morejo rešiti nikoli več.

Ministrski predsednik je odredil, da se vsi kaznjenci, ki so bili obsojeni na daljše prisilno delo ali celo na do smrti, ječo in bili deportirani v eno teh kolonij, prepeljejo v Francijo, onim pa, ki so bili obsojeni na krajšo dobo, naj se ostanek kazni črta, ker so bili itak dovolj kaznovani s tem, da so bili, čeprav le razmeroma malo časa, v eni teh strašnih kolonij.

Nejasna je še usoda onih, ki imajo ostati po preteku svojega roka v kazenskih kolonijah, v prognanstvu. Gotovo je, da ostanejo sedaj v Guayani le še prostovoljci, katerih je kakih 2500, ki jih ne morejo s silo spraviti v Francijo, ker bi bil ta transport vse-kakor zvezan z gotovimi težkočami.

Herriot se namerava sedaj nobilitirati za razmere v francoski vojaški kaznilnici v Severni Afriki. Znani stotnik Dreyfus, ki je bil zaradi veleizdaje svoj čas obsojen na degradacijo in ječo, je odslužil svojo kazen do rehabilitacije od leta 1895 do 1899, kot najnižji vojak na Hudičevem otoku, odkoder so ga k ponovni razpravi proti njemu prepeljali v Francijo.

Zvestoba preko groba

Nemški listi objavljajo čudno zgodbo, kako je častil svojo pokojno ženo umrli K. v Neuköllnu v Nemčiji. Gospa K. je umrla pred tremi leti. Njen mož ni mogel preboleti njene izgube. Vedno bolj pogosto je šel na pokopališče in ostal po cele ure ob njenem grobu.

Pa to ni zadostovalo umrli. Polagoma si je neopažen izkopal iz sosednje grobnice, ki je bila prazna, k grobu svoje žene luknjo. Ponoči je prihajal na pokopališče čez zid, zlezal v prazno grobnico in se skozi rov splazil v grob svoje žene. Iz pokrova krste je bil izrezal kos lesa. Pri ponočnih obiskih svoje pokojne žene je K. odkrival krsto in božal trohnele zemeljske ostanke svoje drage življenske družice. Njegova ljubezen do žene je bila tako globoka, da se je milo jokalo, ko je pomislil, da jo mora poziti zelo zebsti v hladnem grobu. Zato je polagal skozi odprtino v krsto steklenico z

Pošiljka za pošiljko

prihaja sloviti angleških dežnih plaščev. — Dobi se jih po izredno nizkih cenah pri tvrdki

Drago Schwab, Ljubljana.

gorko vodo, češ, da se bo malo ogrela. Vsakokrat ji je prinašal tudi svežega cvetja in ga ji polagal v razpadle roke. Pri nobenem posetu ni pozabil reče sneti z njenega prsta poročenega prstana, ki ga je nosil pri sebi, dokler se ni zopet povrnil na pokopališče in ga za nekaj ur zopet nataknil na stari prostor.

Artist je prihajal na pokopališče skoraj tri leta, vsak teden najmanj po enkrat, pozimi in poleti, v vročini in mrazu, v dežju in snegu. Ko se je daniilo, je zlezal skozi rov v prazno grobnico in pokrival rakev z deskami in nametal nanje prst, da bi njegovi obiskovalci ostali prikriti. Polagoma je nabiral na pokopališču, pa tudi zunaj njega deske in obil z njimi vse grob svoje žene, da se ne bi zemlja sesedla in zamašila rova.

Končno so pokopališki čuvaji vendarle prišli na sled temu nenavadnemu kultu mrtvih.

Bankrot dunajskih zabavalščev. Vse od ogromnega davčnega pritiska, ki je na Dunaju za razne zabavne prireditve še hujši od našega, je ustavila obratovanje cela vrsta dunajskih zabavnih institucij, varijetejev, kabaretov, barov itd.

Kino Ljubljanski dvor
Telefon 730.

Velik uspeh
je včeraj dosegel
cirkuški film

Med
plamenom
in zvermi

Senzacija
nad
senzacijo!

Predstave ob 1/2 5.,
6., 1/2 8. in 9. uri.
Še danes do 27. t. m.

V dunajskem časopisu se je vnela vsled tega živahna polemika. Večina listov zavrača, da občina — na njen konto gre namreč večji del davkov — popusti zabavam zabavnih podjetij, drugi listi, zla-

sti socialistični, pa se odločno protivijo vsaki koncesiji. Ako ostanejo vsi ti zabavni lokali zaprti, pride ob kruh okrog 6000 direktnih nastavlencev, mnogo več pa jih je še indirektno oškodovanih.

Knjige o polju

Filozof Henry Ford pri nas

Takšnih knjig ni mnogo na moji polici. Ta tudi še ni dolgo. Pred nekaj meseci jo je izdal podjetni knjižar Cvijanović v Beogradu, ki nam je izza pred vojne v najboljšem spominu. Mlada srbska generacija se polagoma otrasa more emigracije in vseh posledic neizmerne katastrofe, ki je zadela Srbijo in katere mi drugi sploh ne moremo doceliti in izmeriti, — in mlada Srbija zopet čita, čita mnogo, čita — več kakor ml. Mnogo več! In njeni založniki izdajajo knjig, ne enkrat, ampak dvajsetkrat več, ko naši. Geca Kon, Cvijanović, Napredak, Književna zadruga, in cela vrsta jih je in ne prestanto lete nove knjige iz rotacije, politične gospodarske, zgodovinske, filozofske, beletrije in prevodi, prevodi, prevodi!

Jedva katera knjiga zadnje dobe je mišljena evropskega ljudstva, — da, ljudstva, celih mas! — toliko vznemirila, kakor Henryja Forda velika samozpoved »Moje življenje in delo«. Upravičeno uspeh tega dela izvira iz dejstva, da pove Ford v svojem opisu po nekaj resni-ki in tehniki i gospodariju, politiku in trgovcu, finančniku in moralistu. To knjigo je napisal mož, ki je začel iz nič in ki je obenem intelektualci i trgovec, eden največjih organizatornih duhov in največjih industrialec na svetu, obenem pa tudi eden med največjimi bogataši. To ni verjetno. Morgan je milijarder, je finančnik, pa ni industrialec. Med vsemi temi velikimi imeni je Fordovo največje. On ne kopiči bogastva, on ga ustvarja. In pripoveduje, kako se to naredi. Kdor ima ušesa, da siliši, in oči, da vidi, ta naj posluša in gleda in posnema, če more. Ideja je tudi tu edini ustvariteljski in ustvarjajoči element.

S svojo idejo je Henry Ford postal eden največjih svetovnih bogatašev. Ideja njegova pa je: Največji uspeh bo v gospodarskem življenju dosegel oni, ki zna olajšati in izboljšati življenske pogoje čim večjemu številu drugih ljudi.

Za marsikoga je ta ideja fantastična. Mnogi gospodarski krogi so se navadili na nemško ideologijo borbe, zavojevanja, ekspanzivnosti. Vkljub vsemu pa misel ni tako fantastična. Smisel gospodarstva je pravzaprav le ta, da si ljudje v vzajemni pomoči olajšajo pogoje dela in življenja. Bistveno je, da si človeštvo preskrbi čim več »dobrin« mogoče, s čim manjšim naporom. Isto izraža tudi načelo štedenja. Ne razsipaj po nepotrebnem svojih sil!

To štedenje sil, ki naj se uporabijo na prave kraje in v pravi čas, je glavno načelo Fordove filozofije. Gospodar in organizator Ford je našel te-le gospodarske resnice: V dirki ne zmagaajo največji avtomobili, marveč najlažji, tisti, ki se imajo najmanj boriti z gravitacijo (težnostjo). Drugič: Najboljši delavec ni tisti, ki dela najbolj dolgo, marveč malo pa takrat zelo intenzivno. Kapitalist Ford je zato med največjimi poborniki osemernega delavnika. Najbolj še dela tisti, ki ima dovolj časa, da je pri delu zbran.

Tretjič: Denar je izražena zamenjava med gospodarskimi dobrinami, on le olajšuje kretanje in izmenjavanje. Le v toliko je torej gospodarsko potreben. Sam po sebi pa denar ni gospodarski faktor, ni vir dela in proizvodnje, samo potreben spremljevalec gospodarstva je. Zato naj nikdo ne nalaga denarja v podjetje, kadar denar rabi, marveč le takrat, kadar ga ne rabi. Gospodarski uspeh izvira iz dela in inteligence, ne pa iz velike gotovine ali bančnega dobroimetja.

Iz tega sklepa Ford, da potrebujemo državo, ki ni le zgolj izraz gospodarstva, marveč takšno državo, ki garantira popolno pravico in svobodo, ter pravično razporedbo poedincev v družbi. Vsakdo

na svoje mesto!

Kako se to doseže? To Vam pove naš Ford

Gospodarstvo

Po ljubljanskem sadnem sejmu

Instruktivni in trgovinski pomen.

Sadni sejem na prostoru Ljubljanskega velesejma se je zaključil v sredo z oddajo vsega sadja. Ze s prvo tako priredbo se je dosegel popoln uspeh, česar se ni vse tako izteklo, kakor je imelo Sadjarsko in vrtnarsko društvo v načrtu. Sicer je bilo pri tako pičlo odmerjenem času (vse v teku poldruga tedna) ter pri tako pičlih denarnih sredstvih nemogoče storiti več kakor se je storilo. V naglici se je marsikaj prezrlo, ter so se napravile pogrške, ki jih hočemo v prihodnje popraviti in interese vsestransko zadovoljiti, ako se bodo tudi sadjarji zavedli v polnem obsegu svojih dolžnosti. Je bil to pač prvi poskus, ki bo služil za bazo prihodnjim prireditvam, s katerimi nameravamo združiti tudi grozdne sejme.

Toliko sadjarji sami kot obiskovalci sejmšča so s svojim zanimanjem dali društvu podlago in povod za nadaljnjo in mogoče celo stalno ponavljanje takih prireditvev na prostoru Ljubljanskega velesejma, kajti z njimi ni zadoščeno samo konzumentovim željam, marveč tudi veselje do boljše nege sadjarstva, do večjega čiščenja levega zdravega sadja. Vrhutega se nudi producentu ugodna prilika za spoznavanje raznega sadja po pravih imenih in trpežnosti, kar je v sadni trgovini precejšen pomena.

Za kupca kot trgovca ni namreč vseeno, če izve le za množino sadja in za oddajni kraj; on hoče in mora vedeti tudi za pravo ime posameznih vrst raznih sadnih skupin, ker le po tem zna ceniti in presojati denarno vrednost ene in druge sorte glede okusa in trpežnosti. Najbolji in največji sad ni vedno najboljši. Nasprotno! Tak sad je lahko eden najslabših. Zato so se pa nekateri obiskovalci tega sejma kot nepoznavalci sadnih vrst čudili, kako da smo lepa velika jabolka (funtove, gloria mundi itd.) nižje ocenili kot male neznačne sadove, n. pr. ananasovo renoso, oranžno renoso, tafelke, štajerske mašengarje in druge. Cena se ravna pač po dobroti, stanovitosti in enakoličnosti. Čim finjšega okusa in čim trpežnejši in brezmasdežni je sad, tem višje se ceni ne glede na velikost.

Vse sadje je došlo v okroglo 400 od društvu preskrbljenih ameriških zabojih enakega merila (50 : 26,5 : 29 cm z vsebino po 19 — 22 kg) in se je tudi v teh razstavilo. Žal, da ni bilo vse sadje pravilno po predpisih zapakovano. Od navadnih sadjarjev, ki se s pakovanjem ne bavijo, se pač za enkrat to še ne more zahtevati. Prigodilo se je tudi, da nekateri zaboji niso bili napolnjeni z enakomernim sadjem, marveč z mešanico, ter da je bilo zgoraj mnogo lepše sadje kot spodaj. To je odločno graje vredno, ker s takim postopanjem si pošiljatelj samo odbija odjemalce, a na drugi strani škoduje s tem na ugledu tudi prirediteljem in društvu.

Ze znani praktični sadjarji Linner iz Begen, Rus, Kenda, Vovk, Pretnar, Hrovčič, Bleda, Knific (Zupnik) iz Gorji pri Bledu, Kunaver iz Zirovnice, Feliks Stare iz Lukovce, Lenarčič iz Vrhnike, Kupčič iz Ptujke gore, Godec iz Malenoge, Lavrič in Kovač iz Ljubljane i. dr. ter podružnice v Kamniku, Podbrzljah, Predosljah, Litiji, Smartnom ob Paki, Vojniku, Braslovčah, Središču, Slov. Bistrici in druge so doposlate večino prav lepo, odbrano, današnjim zahtevam odgovarjajoče sadje. Kot preprostem kmetu s sadjarju gre v tem oziru posebno priznanje Ivanu Godcu v Malinog pri Lazah, ki je poslal sam v 20 zabojih 20 raznih pravilno označenih, skrbno odbranih in zapakovanih jabolk ter hrušk z navedbo cene in še razpoložljive množine posameznih vrst, česar mno gi pošiljatelji niso upoštevali in s tem povzročili precejšnjo zamudo. Zato je pa imenovani dobil takoj domače in tuje kupce za vse razstavljeno sadje in kar ga ima še doma.

Zanimanje za ta sejem je bilo splošno, kar je pokazal tudi obilen obisk. Lepo, odbrano in pravilno zapakovano sadje je imelo polno kupcev po razmeroma visoki ceni, nelepo, mešano, stlačeno sadje pa še po nizki ceni komaj par zanimancev, ker v tem času se ne išče več sadje za mošt, marveč le za trajajočo domačo, kuhinjsko in delikatesno uporabo.

Veliko povpraševanje je bilo po zimskih hruškah, orehih in kutinah, katerih je bilo žal, prav malo, kutin pa sploh nič. Letos ni dosti lepih hrušk, ker so trpele zaradi slabega vremena, pač pa je povsod prav dosti orehov. Zato bi morala kazalo prirediti meseca decembra enak sejem le za orehe in kostanje. Po takih zabojih s 17 do 20 kg vsebine bi gotovo vsakdo z veseljem posegel.

Instruktivno je bilo na tem sejmu praktično določanje z zobčastim sadnim mlinom, ki sadje prav na drobno zmečka ter prešanje sadjencev z novoizumljeno leseno stiskalico sadjarja Rudla iz Pesnice pri Mariboru. Trgovka s sadjem in sadjencem v Siskii je pa nudila pristen stari in novi sladki sadni mošt, katerega so obiskovalci s slastjo pokušali. Za oko očivilen vstop v razstavni prostor je poskrbel ljubljanski vrtnar g. Ferant s svojimi posrečnimi ciklami in krasnimi krizantemi, čijih

posamezni cvetovi dosegajo premer 15 do 20 cm.

Sporazumno sodelovanje Sadjarskega in vrtnarskega društva z uradom Ljubljanskega velesejma se je izkazalo glede na vsestransko trgovinsko vztrajnost njegovega uradništva kot jako umestno. Fr. Gombač.

Nemški gospodarski načrti na Balkanu

Te dni se je vršil v Berlinu kongres nemških inozemskih trgovskih zbornic, na katerem je predsednik nemške zbornice na Dunaju obširno referiral o načrtu nemških gospodarskih krogov na Balkanu.

Nemški gospodarski krogi namreč hočejo napraviti iz Avstrije tranzitno deželo trgovskega prometa med Nemčijo in Balkanom. Med njimi prevladuje mišljenje, da je Dunaj kljub vsem nasprotnim prizadevanjem obdržal svoj položaj kot trgovinsko središče nasledstvenih držav, kot glavni dobavitelj balkanskih držav.

V zvezi s prizadevanjem nemških trgovskih in industrijskih krogov, da potom Dunaja razpečajo svoje blago na Balkanu, so se začela v zadnjem času graditi na Dunaju številna tranzitna skladišča nemških industrijskih podjetij. Znano je že, da posveča Balkanu in predvsem Jugoslaviji posebno pozornost Stinesova skupina, ki je ustanovila na Dunaju svojo balkansko podružnico. Nekateri druge nemške tvrdke si prizadevajo preurediti svoje že obstoječe dunajske trgovinske organizacije za promet z balkanskimi državami.

V avstrijski tranzitni trgovini je bila Nemčija že lani na prvem mestu med drugimi državami s skoro 12 milijoni meterskih stotov blaga in avstrijska tranzitna statistika kaže, da je Jugoslavija bila največji odjemalec njenega tranzitnega blaga. Gre največ za železo in železne izdelke, stroje, kemične produkte, mineralne gorivne produkte in drugo. Balkanske države imajo slabo razvito industrijo in zato so izglede Nemčije za razpečevanje svojih izdelkov na Balkanu precejšnji.

Velika konkurenca na svetovnem trgovinskih izdelkov sili Nemčijo, da poskuša pridobiti si tržišča v deželah, kjer je še dolgo časa ne bo izdatnejše lastne industrije, in to sta baš Balkan in bližnji vzhod, ki končno že sedaj dobivata precej nemškega blaga.

S tem postaja Nemčija tudi opasen konkurent Čehoslovaki, ki ravno tako išče odjemalcev za svojo industrijsko produkcijo na Balkanu, in ki se doslej razen v Jugoslaviji še nikjer ni mogla v večji meri uveljaviti. Če se bodo nemški načrti uresničili, bo deloma prizadeta tudi Italija, katere cilj je ravno tako Balkan. Obeta se torej precejšnja konkurenca na Balkanu. Paziti bo pač treba, da Nemčija obenem ne dobi pri nas prevelikega gospodarskega upliva.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (24. oktobra). Pšenica: baška, 4 vagoni 365—370; sremska 74—75 kg, 1 vagon 350. Oves: baški, 5 vagonov 252,5. Turščica: sremska v storžih, 12 vagonov 121—125. Moka: »0«, 550; »7«, 330. Tendence nespremenljive.

Dunajski živinski sejem (23. t. m.). Goveda: Dogon 755 gal. Voli vseh kakovosti za 500 aK cenejši pri kg žive teže kakor v pondeljki. Biki, krave in slaba živina nespremenjeni. Notirajo za kg žive teže v tisočih aK: voli 13 do 20, biki 14 do 17,5, krave 13,7 do 17, bi-voli 13, slaba živina 6 do 12,5. Svinje: Dogon 2479 gal. Cene so oslabele: debelim svinjam za 500 do 1000 aK, a mesnim za 1500 do 2000 aK pri kg žive teže.

Prodajni kartel sladkornih tvornic. Iz Beograda javljajo, da je kljub odporu osiješke tvornice vendarle prišlo do končnega sporazuma o kartelu, čegar namen je povišanje cen v državi, da se s tem tvornice krijejo za eventualne izgube pri kasnejšem izvozu v inozemstvo. Da je takšno povišanje cen samovoljno in protizakonito, o tem smo že razpravljali. Pri vsem je pa prav malo verjetno, da bodo naše tvornice izvažale z izgubo.

Naši industrijski proizvođači za tržišča v Palestini. Neka tvrdka iz Jaffe se zanima za uvoz jugoslovenskih industrijskih proizvodov v Palestini. Po njenem prepričanju bi mogli z gotovo ureditvijo in s primernim prizadevanjem zavzeti jugoslovenski industrijski proizvodi na tržiščih v Palestini kakor tudi v Siriji in v Egiptu prav odlično mesto. Interesentom - industrijalcem, ki se zanimajo za ta izvoz je natančnejši naslov dotične tvrdke na razpolago v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Modra galica za leto 1925. Ker so se letos slišale pritožbe proti italijanski galici zbog njene slabe kvalitete, se je obrnila ena naših centralnih kmetijskih korporacij radi dobave galice na znano tvornico za kemično in metalurgično produkcijo v Uste n. L. (Aussig). Galica te proviničnice je bila, kakor znano, med našimi trgovci in kmetovalci kot absolut-

no zanesljiva najbolj priljubljena. Takrat pa ji je tvornica odgovorila, da nima svojega izdelka dovolj za izvoz in da se to tudi v doglednem času ne bo spremenilo. Vinogradniki in trgovci naj torej nikar ne kupujejo saussiske robe, ki se jim bo najbrž preko Dunaja ponujala, ker bo to manjvredno italijansko ali avstrijsko blago. Vohbe naj rade centralne gospodarske korporacije in grosisti zahtevajo od dobaviteljev galice, da jim dokažejo natančno 98-99 odstotno vsebino na podlagi preiskave v naših kmetijsko-kemičnih laboratorijih. Tako ne bo pritožb in celo — tožb, kakor se je to letos dogajalo.

Banka Commerciale Italiana udeležena v Zagrebu. Iz Zagreba poročajo: Med centralno banko za trgovino, obrt in industrijo (»Trgovanka«) ter italijanskim zavodom Banca Commerciale Italiana se vrše že dalje časa poznanja za udeležbo slednjega zavoda pri omenjeni zagrebaški banki. Poznanja se bodo najbrže zaključila pozitivno. Omenjena italijanska banka bi sodelovala pri zagrebaški banki potem svoje tržniške afilije. V zvezi s tem se je Trgovanka rešila skoro vseh svojih in avstrijskih podjetij ter jih prodala dvema zagrebaškima veleban-kama, to je Eskomptni banki in Prvi hrvatski stečionici.

Kreditni za obrtnike. Zveza obrtniških združenj v Sarajevu je podzvela akcijo, da se tudi pri sarajevski podružnici Narodne banke uredi poseben oddelček, ki naj bi dajal manjše kredite obrtnikom. V tem smislu je sestavila zveza spomenico, ki jo je predložila Narodni banki v Beogradu. Zveza predlaga, da se obrtnikom dajejo krediti v višini do 10 tisoč dinarjev.

Podružnica Jadransko-podunavske banke v Zagrebu se opusti. Kakor poročajo časopise, se bo omenjena podružnica s 1. novembrom opustila. Agende te podružnice bi prevzela Srpska banka v Zagrebu.

Vnosaške Balkanske banke v Zagrebu. Banke javljajo iz Zagreba se v tamošnjih borznih krogih vzdržuje vest, da bo Balkanska banka, ki je te dni sklenila poravnalni aranžma, zopet pričela poslovati. Nadaljni obstoj zavoda se spravlja v zvezi s praško Legionarsko banko, ki se bo baje udeležila pri zavodu.

Dobava gasilne brizgalke. Direkcija državnih rudarskih podjetij v Sarajevu sprejema 1. novembra t. l. ponudbe glede dobave ene gasilne brizgalke. Predmetni oglas s natančnejšimi podatki je v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Stanislav Kukla: Bankovni kamati in bankovni družnici. Lastna naklada. 104 strani 19 tabel. Cena 50 Din. Pisec je že znan po svojih strokovnih in temeljitih delih, ki jih je izdal že več. Gori omenjeno delo temeljito pretresa aktualno vprašanje visokih bančnih obresti ter ima med drugim nalogo, da opozori gospodarske kroge na važnost bančnih kontokurentov ter da jim v tem pogledu nudi nekoliko navodil. Istotako nudi važne opozoritve na bančne kroge.

Plačilne težkoče dunajske banke. Iz Dunaja poročajo, da se nahaja v plačilnih težkočah Zentralbodenkreditbank, ki je veljala drugače za dobro fundiran srednjeveliki zavod.

Borza

24. oktobra:
LJUBLJANA. Vrednote: 7 odst. posojilo 0 do 62, Celjska posojilnica 210 do 0, Ljubljanska kreditna 215 do 230, Merkantilna 123 do 128, Prašedion 915 do 0, Strojne 130 do 148, Trbovlje 0 do 450, Vevče 112 do 120, zastavni listi Kranjske deželne 0 do 17, zadolžnice Kranjske deželne 0 do 88. — **Blago:** les, deske škorote, 13 mm, od 16 cm naprej 2 odst., 15 cm par., franko 0 do 720; deske, 25 mm, I. in II. gorenj. blago, franko nakl. post. 600 do 0; deske škorote, paral., 13 mm, 600 komadov 30 cm širine, 600 32 cm, 600 33 cm, 600 36 cm širine, franko meja 820 do 0; remeljni, 7,7-8,8, I. in II., franko meja 0 do 710; bukova drva, 1 m dolžine, polsuha, franko nakl. post. 0 do 25; brusni les po lesnih uzaneh ljubljanske borze, franko nakl. post., 5 vagonov 220 do 250 (zaključek 220); poljski pr

Pred volitvami na Bledu

Dopisniku «Slovenca» v št. 239., ki po stari klerikalni navadi svojega napada ni upal podpisati, temveč se je dal nadomestiti po obče znanem neznatnejšemu Gogali, sporočam, da nimam nikakega poverja za kako pranje, ker si bom prekrbel zadoščenje potom sodišča. Sicer pa za pametne in poštene Bledce tudi osebni podpis za vsako podlost dovtonega Gogala čisto nič ne zaleže. V ostalem je res, da takoj po zatvoritvi igralnice nameravala deputacija SLS v Blegrad ni bila možna, kar je Gogala zahteval 120.000 Din in torej o kaki nesramni laži z moje strani ni govora. Dopisnik bo imel priliko, dokazati nasprotno pred sodiščem. Če je bilo darilo Sokolu komu ljubilo, ali neljubilo, me ne briga. Vem le, da je vsako plačilo neljubilo in ne poznar-nikogar, ki bi z veseljem plačeval.

Glede olepšanja trga ob in pred hotelom «Jekler» imam le pripomniti, da se je olepšanje ob hotelu izvršilo na stroške lastnice in je ta še brezplačno odstopila za ceno svet, olepšanje ob vrtu Sartori je pa obično prizadelo le v toliko, da je napravila občestni zid na predlog Gogate samega kot občinskega zastopnika pri komisiji, kajti jaz pri tej komisiji kot interesent v svoji funkciji kot župan nisem sodeloval. Tozedevno od Gogale podpisani komisijski zapisnik je v občinski pisarni vsakemu na vpogled in se oni, ki so morda Gogali nasledili, lahko o njegovi resničnostnosti osebno prepričajo.

Končno bi še opozoril eno poštenjake, ki so nasledili Gogali in zašli v njegovo družbo, da imajo še čas, da dobro premislijo, kam so zašli in v kakih družbi

se kretajo. Še vedno se lahko odpovedo javne družbe denuncijanta itd., ki za marsikoga prizadehtje ni niti čestna niti prikladna. Onim, ki so iz častiljivosti, oziroma osebnega sovraštva do ene ali druge osebe zašli v družbo Gogale, pa svetujem, naj se izognejo posledice narodnega rekta: «Povej, s kom se družiš, da vem kdo ja kaj si!» H. Tomec.

«Slovenčevemu» dopisniku članka «Z Bleda gos. Macelizelj» glede raznih groženj, napadov požigov itd. moram dati nekaj pojasnil. Res je, da groženja lahko rodi materialno škodo. Kako je pa prišlo do tega, da je g. Rus, upamo da popolnoma neprostopljivo, toliko prispeval k razsvetljavi, res ne vemo, kajti slučaj požara ali, kakor navaja «Slovenčev» dopisnik, požiga, pri g. Rusu ni znan niti sedaj niti v predvojni tihosti, ko je gorelo vsevprek. Takrat smo bili takih in starih požarov ali požigov (na se «Slovenčevemu» dopisniku zopet ne zamerimo) tako vajeni, da ni bila več posebna novost, če se je pokazal rdeči petelin sedaj tu sedaj tam.

Novost to res ni bila za tiste čase prav nobena, ni pa s tem še rečeno, da takratni požar, odnosi požig ni vpepelil istotoliko, kot bi v danih prilikah tudi sedaj. Taka stvar je vedno v zvezi s škodo. Zato tudi popolnoma upravičeno trdimo, da smo kot takratni somišljeniki g. Gogale obžalovali precej čisto rdeči peteline pri njem. Znano nam je že, da se je pri eni teh nesreč nahajal g. Gogala v Privlaci, doma so mu pa pogorele mrtvaške krste in še ne vem kaj, kar je naše obžalovanje vsled odsotnosti takratnega našega somišljenika le povečalo. Predstavljali smo si razočaranje in potrtost go-

spoda Gogala, ko se je vrnil ter videl, da mrtvaških krst ni več. Pozneje pa smo se nekoliko potolažili, ker smo doznali, da se je škoda požara, ali kakor pravi «Slovenčev» dopisnik požiga, znatno reducirala. G. Gogala je prejel namreč zavarovalnico, ki je bila že za tiste čase baže precej lepa vsotica. Naš ožji politični sodrug je bil s tem obvarovan škode, in njegov gospodarski položaj vsled te nesreče, vsaj po našem mnenju, ni utrpel mnogo.

To je bil en slučaj, ki je vsaj deloma srečno končal. Doznali pa smo, da je bil g. Gogala kar nenada napaden ter obstreljen v dlan. Zopet ogroženje, zopet obžalovanje, ali tudi razočaranje ni izostajalo, kajti g. Gogala je bil vedno previden, kar je tudi tu dokumentiral s tem, da je bil zavarovan proti nezgodam. Če stititi mu imamo, da krogla, ki je prebila dlan, ni poškodovala kosti niti najmanjše in kolikor nam je znano, ne trpi g. Gogala vsled te hibe prav nič. Je bil pa slučaj «sreča v nesreči».

Tako se je godilo v čta lepih časih pred vojno. Med vojno pa so se počeli pojavljati prvi simptomi klerikalizma na g. Gogali. Če «Slovenčev» dopisnik želi, mu še malo postržemo. Za danes bi ga samo še naprosili, da poizve, ali je morda g. Gogala predsedal le vsled bojzani pred vednimi požigi in napadom, ki bi mu bil lahko pohabl rok za vedno, da ni bilo tu srečnega slučaja. Res, pota boža se previdna. Kaj vse lahko upliva na človeka, da najde pravi bled.

Ali ste že poslali na ročnino za «Jutro»?

K „dinarskemu dnevu“ Jugoslovenske Matice

Bridka je usoda naših neodrešenih bratov. Stoletja in stoletja so vzdržali na ogroženih postojankah naše zemlje, ljube in izrečujoči iz roda v rod veliko oporoko: »Ljubite ta naš svet, ki mu ni lepšega in delaite in glejte, da mu ostanete gospodarji!«

Iz roda v rod je šla ta oporoka in je bila vsa vredna in ne zli časi ne zle prilike je niso mogli zbrisati iz roda v rod so se uveljavljali in se ravnali po njej in slednjič je ob njej pognala v srcu slehernega našepeta roža po združenju. Bili so to časi taborov in čitalnic: Na taborih so tisoči in tisoči klicali po združenju Sloveniji v deželnih zborih in parlamentu so zahtevali enakopravnost slovenskega jezika, v uradih, solah in sploh v vseh javnih institucijah. Bili so se in terjali pravice, v edini ljubezni do skupnega ideala, Epoka doba naših narodnih bojev je bila to in njen klic je bil: »Oj, ko bi bila dana nam moč in oblast, še bi povsed, kjer se zvoniki slovenski jezika govori, obhajali slovenski god, god našega zedinjenja, še danes bi Slovenija stala krepka, močna, združena, edina! To vam zagotavljam s častno besedo in sveto prisego!«

Te besede, ki jih je napisal uvodničar v goriskem «Glasu» 1873, so bile srčen program in vse delo je bilo usmerjeno v njegovo udeležitev. Težki so bili boji, ker neenake moči: Združena Slovenija je ostala sen, ki pa je naš rod, dasi ločen po deželah, vendarle združil. Brez uspehov boj pa le ni bil: Dosežena je bila vsaj deloma enakopravnost našega

jezika, in kar je bilo še več: seme je bilo vrženo in od vasi do vasi se je krepila in jeklenela narodna zavest in neomajna je bila vera v zdravje in življenje Slovanstva, ki mora priti do svojih pravic. V peaniku »Vstajenja dane je naše obmeje Slovanstvo verovalo in delalo, da pripravljajo dočaka. Veselje je bilo gledati kipeče življenje na gospodarskem in kulturnem polju.

Pa je prišla Kalvarija in kockanje... In spet smo morali ugovoriti, kar je ugovarjal z bridkostjo v srcu »Glasov« uvodničar 1878: »Slovenija je v resnici podobna razmesarjenemu, razdrobljenemu telesu: tu leži en ud, tam drugi! Zlostem pogled na krvavečo, žalujčo, jokačo mater!«

Zalosten pogled, žalosten toliko bolj, ker je ob sreči enega milijona — drugega pol milijona naših bratov nesrečnih, ki bijejo obupen boj za golo življenje — za zgolj človečanske pravice, da smejo gojiti svoj jezik, da smejo ostati to, kar so bili njihovi pradedi in očetje tisočletja in stoletja — na svoji zemlji svoji rod s svojo osebitostjo. V tem boju potrebujejo podpore! Manjšinski pravo očitno za naše brate ne držijo, zato pa je nujna dolžnost, svobodnih, da bo naše manjšinsko delo res tako, da podpremo od nas odtrgane, da ne omaga.

9. novembra naj ne bo ne otroka ne odraslega, ki bi ne žrtvoval skromnega dinarja za zaslužene brate v podporo njihovih kulturnih težnji! Če bi zamrla kdaj slovenska beseda tam, kjer se je glasila od 6. stoletja dalje, ne bi bila krivda naših bratov, pač pa naša, ki sme bili mladi in nismo poznali požrtvovalne ljubezni.

Jugoslovenska Matica.

Vaška beseda 60 par

Mali oglasi

«Dopisovanje» in «Zaštev» vsaka beseda 1 Din

Stane vsaka beseda 60 par. Za «Dopisovanje» in «Zaštev» na račun vsaka beseda 1 Din. — Priobčujo se le mali oglasi, ki so plačani vnaprej. Plačilo se lahko tudi v zbiranju. Na vprašanja odgovarja uprava le, če je vprašanje priložena samostojna odgovor ter manipulacijska pristojbina 3 Din.

Obri

Beli klobuki

Pozor! Pozor!

Iz klobučevine (filc) se dobe v veliki izbiri po 120 Din edino pri tvrdki M. Jesič, Ljubljana, Slomškova ulica št. 27. 22564

Ivan Magdič

Krojač, Gledališka ulica 7. se pripravlja za idočo sezono. 21685

Pouk

Kdor poučuje

Privatno nemščino ali pa italijanščino, se prosi, da sporoči svoj naslov z nasvetno honorarja na Aloma Company, Ljubljana. 22711

Službe (dobe)

Dobro vpeljan potnik

dobro stroke, ki bi bil pripravljen prevzeti še dobro idočo žimecno sezonsko blago proti proviziji, se išče. Naslov pove uprava «Jutra» 22472

Čevljarske pomočnike

dobro izveščane, sprejme Jadransko-Posavska čevljarska družba z o. z. v Kranju, Slovenija. 22126

Krojaški pomočniki!

Sprejme se več spretnih, trenutno in dobro izveščanih krojaških pomočnikov za velika dela v konfekcijski tovarni Fran Derenda & Cie., Ljubljana. — Le taki naj sodelujejo osebno ali pisemno, ponudbe, ozir. naj se zgledajo v pisarni na Emonski cesti št. 8. 1920

Učenko

Isa boljše hiše, išče trgovca Srečko Vrišč, Štepančeva ulica. — Predstaviti se je v trgovini. 22559

Steklarja

Isa tudi vajence, ki ima še nekaj prake, sprejme. Ponudbe z navedbo poglavlja na naslov: Ferd. Hlebš v Kranju. 22636

Trgovski učenec

se sprejme pri tvrdki Fr. Prijatelj, trgovina s mešanim blagom in dež. pridelki v Trzinu. Dolencova. Učenec mora biti od poštenih staršev, imeti veselje do trgovine, primerno šolsko izobrazbo, več slovenskega in nemškega jezika. Pogojni pismo. 22638

Potnika

Isa dobrih nastopov, v Sloveniji se vpeljavajo, sprejemamo proti dobri proviziji. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Agilno». 22695

Nekoliko strugarjev

(Dreher) tudi prestopnih strugarjev (Froldreher), išče keramičar podjetje. Zgasilni «Jugoslavija» na upr. «Jutra». 22630

Dobra kuharica

se išče za Zagreb. Zgasilni se je v škofji ulici št. 15/1. 22663

Izurjena šivilja

se sprejme na dom za popravljanje oblač. Naslov upravi «Jutra». 22677

Nekaj delavk

torarniških, možnih, se še sprejme v Ljubljani, Sv. Martina cesta št. 50. 22650

Službe (iščejo)

Damska krojačica

želi prenesti mesto k bolj. št. šivilji v Ljubljani. Cenj. ponudbe na upravo «Jutra» pod «Izurjena pomočnica». 22556

Knjigovodkinja

samoostojna, velika tudi vseh drugih pisarniških poslov z večletno prakso, išče službo. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Samoostojna knjigovodkinja». 22603

Mesto gospodinje

talnice itd., išče inteligentna in solidna gospodinja, zelo gospodinska. Cenj. ponudbe pod šifro «Zanesljiva» na upravo «Jutra» v Mariboru. 22649

Spretna knjigovodkinja

samoostojna, in nemška korespondenčna z mnogoletno prakso, išče primerenega mesta. Pisma pod «Spretna in zanesljiva» na podružnico «Jutra» v Mariboru. 22647

Kontoristinja

z dveletno prakso, išče mesto kot pisarniška moč, gre tudi za blaginjsko. — Cenjena ponudbe na upravo «Jutra» pod «Marljivost 11374». 22674

Hotelska sobarica

ki ima tudi nekaj karcije, želi službo — gre tudi kot gospodinja. — Ponudbe pod «Spretna» na upr. «Jutra». 22602

Takojšnje namestitve

pri večjem trgovskem podjetju želijo absolutno dr. dvorazredne trgovske šole, nadarjeno, inteligentno deklico, ki je odklonila še dve uradniški mesti. — Cenjena ponudbe na

Vaclav Mrštik:

Gospodična Ema

«In kdo je kriv temu?» Pogledala ga je strogo.

«Gorda jaz?»

«Povsod sem to iskal,» je prišel gospod Klimend in pripovedoval, kako je poizvedoval po nji. V Smichovem, na Kampi, v «visoki hiši» — ves dan jo je iskal in kako se je jezil, ko je ni mogel najti.

Njen odgovor je bil miren, a prirčen: «Veseli me, da ste me iskali, da me niste pozabili, a prosim vas, prebete mi, kaj ste mi pisali?»

«Zakaj ne čitaš sama?»

«Nisem mogla. V prvem hipu, ko so mi povedali, da si ti tu, mi je bilo, kot da so mi potisnili nož v srce. Nogo so mi odpovedale — ne besede nisem razumela.»

«A kje si bila toliko časa?»

«Gori, v drugem nadstropju. Prazno stanovanje je tam. Dekleta so bila gori in zabavali smo se.»

«Ti tudi?»

«Smejala se je. «Gledala sem.»

«In sama se ne zabavaš?»

Zmajala je z glavo. «Kakšna zabava! Sprehajati se grem z očetom ali pa grem sama. Ne bi verjeli: sama grem čez polje v snegu, in to je moj edini izprehod. Ko bi bilo že vsaj poletje!»

Do sedaj je bila tiha, brez očitkov, brez obdolžitve; a naenkrat se je spomnila vsega, kar je bilo.

«Zakaj mi niste pisali? Mar bi vam bila odpadla roka? Pustili ste me samo v negotovosti in bojazni, s sramoto na čelu in v srcu — ne, tega nisem pričakovala!»

«Ničesar se ni zgodilo; nihče ne ve —»

«A kaj sem prestala jaz, tega tudi ne ve nihče. Srčna boleost je najhujše na svetu. Zakaj, zakaj sem morala doživeti tako žalitev?»

Solze so zvenele v njenem glasu. V

rdeči luči žareče peči je gorel njen obrazek, pod ponošeno jopico so ji trepetala prsa in ustnice so se razlezele v grenak smehljaj. Hotela je še nekaj povedati, a bilo je, ko da ji je stavek razsekan v sredi.

«A sedaj, sedaj, ko sem zopet tu,» je slišala šepetati njega, «sedaj mi tudi ne veruješ?» Pogledil jo je po laseh in dvignil njeno roko k ustnicam. «Kaj mi veruješ? Poglej, ljubica, če bi bil res tak, kakor misliš, bi te ne poiskal. Prišel sem, da te prosim oduščenja — ali mi odpustiš?»

Dvignila je oči, odprla ustnice in se nasmejala kot otrok.

«Ali hočem? Povesila je zopet oči in naslonila glavo na njegove prsi. «Obleči se, Ema,» je dejal, «pojdiva na izprehod! Ali hočeš?»

Prikimala je.

Ko sta prišli Berta s čajem in Pepi s svetilko, sta našli Emo veselo in živahno.

Bilo je že pozno, ko se je dvignil gospod Klimend in poiskal svojo suknjo in klobuk. Pepi mu je prinesla oboje.

«Zakaj se ne oblečeš,» je pošepetal Emi in segel po črešnjecem, ki mu ga je silila Pepi. Ema je šla v sosednjo sobo in Pepi ji je sledila. Berta in Helenca sta ostali pri njemu, a potem je odšla tudi Berta in gospod Klimend je ostal sam s Heleno. Prijazno se ji je nasmehnil. V zadregi je zmedla levo stran svoje frizure in dejala: «Niste bili ravno dolgo tu!» Vstala je in šla k peči.

Gospod Klimend je molčal, zakašljal je in si obrisal pot s čela. Tiho je bilo v sobi v medli svetlobi ubožne svetiljke. Začel je premišljevat. Spomnil se je na razgovor pri čaju.

Zakaj se toliko trudijo okoli njega? Zakaj tako silno prosijo, naj zopet pride, mnogokrat pride: — v sredo bodo že pripravljene, sedaj ga niso pričakovale. Zakaj vendar? Kaj mu pripravljajo? Pripravljale se bodo ka-

kor za praznik. Kakšen praznik? — In danes? Kako bomo se bilo vse to! — Celo govorjenje — posoda — in vse, vse! Čaj je bil slab in moten, brezdivno kupljen pri kakem branjevcu, rum so našle šele v poslednjem trenutku. Ema ni pila, tudi Pepi ne, Helenca se je celo skrila v sosednjo sobo. Bežala je sama pred seboj. Sramovala se je lahke, ponošene obleke, ubožnega predpasnika in razhojenih čevljev. Le Berta je sedla in izpila svoj čaj. Pole ure je iskala servijete in naposled prinesla eno samo. «Samo gostom jih damo,» se je opravičila s smehljajem gospodinje. Ponudila mu je še drugo čašo čaja, a napolnjeno le do polovice. Ona sama je ostala pri eni. Klimend se je spomnil današnjega datuma. S strahom se je prepiral, da je bilo tik pred zadnjim. Pomilovanja vredna družina! Kje spijo? V prednji sobi ena postelja, druga v kuhinji, tretja gotovo na divanu. Pohištvo jim je pokrivala voda, so pravilo. Ko je bila povodenj v septembru, so stanovali na otoku Kampa. Skozi okno so se morali rešiti, vse jim je pobrala voda. In takoj potem so pravile o koncertih, gledališču in plesih, kot da so dan na dan tam. Le Ema je molčala in iz teme sosedne sobe so doneli pridružen glasovi starega klavirja.

«Prosim vas, prinesite mi kozarec vode,» se je obrnil gospod Klimend k Heleni, ki je sedela na robu stola. «Vode?» je zašepetala s tihim, boječim glasom in šla po prstih iz sobe. Odpila je vrata hitro — nastežaj. «Ah,» je zavpila, se prišla za čelo in napravila obupen poizkus, zapreti vrata. V svoji zmedenosti ni vedela, naj gre li nazaj ali naprej. Njeno lastno telo jo je oviralo. Tako so ostala vrata za trenutek odprta.

In gospod Klimend je videl in ni mogel verjeti svojim očem — presenečenje mu je gnalo rdečico v lice. Pri svitu sveče je sezula Berta čevlje in

jih dala Ema; Pepi je stala v rdečem spodnjem krilu in korzetu, Ema si je ravno zapenjala njeno črno obleko. Pepi je glasno zavpila: gospod Klimend je vstal in premeril sobo. Vrata so zaloputnila. Tresel se je po vsem telesu. «Nikamor ne grem, prav nikamor,» se je slišal izza vrat žalostni Emin glas in nekaj lahkega, čevljev ali nekaj takega, je bilo vrženo ob tla. Potem je bilo tiho — le obleke so šumele. Helenca je prišla z vodo. Gospod Klimend je prijel kozarec in izpil vodo v dušku.

Šele čez nekaj časa je vstopila Ema v svoji sivi bluzi in izjavila takoj, da ne gre nikamor. Večer je že in mrzlo je zunaj — drugkrat pojde.

Gospod Klimend se je poslovil.

Vzele so svetilko in ga spremile v prvo sobo. Naenkrat se je znašel gospod Klimend na stopnicah, sam ni vedel kako. Potil se je in s trepetajočimi prsti je zapenjal suknjo. Spremile se ga s svetilko do stopnic in navzdol do parterja. Pepi je nesla v povzdignjeni roki luč in svetila. Na Pavlači so stali ljudje in zrlj za lučjo.

Ema je čakala, da odide Pepi s svetilko.

In ko sta ostala oba sama v temi, in je izginila Pepi z lučjo v prvem nadstropju, je dal gospod Klimend Emi roko in rekel: «Z Bogom, Ema; prehladila se boš.»

Ni mu odgovorila.

Roko v roki je šla z njim in ga spremljala prav pred hišo. Ustnice so ji trepetale v pritaženi bolesti, kot da ji teži dušo težka slutnja. Položila mu je roko na ramo in razburjeno vprašala: «Kdaj se zopet vidimo? V sredo? Ali prideš?»

«Ali boš sama doma?»

«Ne, a sestram si obližim.»

«No, seveda prideš! Zakaj bi ne prišel? A tebe mrzli, vsa se treseš, vrni se, lahko moč, lahko —»

«Pridi, čakala te bom!»

Stisnil ji je roko, poljubil v lice in odšel. Gledala je za njim.

«Pride, pride!» je vriskalo v nji; vesela je stekla nazaj v hišo. Šele na stopnicah se je spomnila zadnjega prizora, kako je Pepi elekla obleko in Berta sezula čevlje, ki so jih nosile menjaje vse tri — in sramovala se je, tako neizrečno se je sramovala. Naslonila se je na ograjo in pritiskajoč roko na oči je v mrtvi tišini stopnišča plakala kakor dete. Potem se je dvignila; upanje ji je dalo moč; šla je gori mirna, pripravljena in s trdnim prepričanjem, da pride, mora priti v sredo...

Samo za hip je prišel včasih dvom, a kot vesel refrain so se glasile v njeni duši besede: «Pride — pride — pride gotovo!» In vesela srca je pripravila v sredo vse: pogrnila je mizo, očistila žlice, pomila tla in obesila na okna sveže, zlikane zastore, kupila čaj, sladkor in pecivo in čakala «Vaclavčka». Bilo je po prvem, v hiši je bila še nekaka imovitost.

In ko je pripravila vse, je oblekla svojo udobno, staro obleko, se naslonila na okno in gledala, kdaj pride.

A pretekle so ure, bila je tri, pol štiri, okno se je orosilo, oči so zrle nerestano v daljavo in so otrpnile utrujenosti — a njega ni bilo. Na beli prti je padel mrak, na čisti so prižigali svetiljke; večer je bil in v sobi je bilo prazno in žalostno, kot da je kdo umrl.

Pepi je šla na ulico, Ema je odvezala beli predpasnik. Berta je spravila namizni prt in Helenca se je vsedla k klavirju. In izrala je svoje stare, preproste melodije, glasovi so šumljali, drug za drugim, kakor da hiti potokček v senči gošče — tema in žalost je ležala v teh raztresenih glasovih, žalost človeške duše.

III.

In gospod Klimend ni prišel nikdar več.

Konec.

15 letno jamstvo
najpopolnejši STOWER
šivalni stroji s pogreznim
transporterjem
(grabelje); z enostavnim
premikom je priprav-
ljen za štopanje, ve-
zenje ali šivanje
LUD. BARAGA
LJUBLJANA
Selenburgova ulica 6/L.

ČREVA
vsakovrstna, po najugodnejši ceni kakor vsako leto
vedno v zalogi. Kupim tudi strovi in stopljeni
loj in ga plačam po najvišji dnevni ceni.
Jos. BERGMAN, Ljubljana, Poljanska c. 85.
Tvrdba obstoji že 25 let! 1924

Samo
Din 198
svilen jumper
z dolgimi rokavi,
prvovrsten tricot
v vseh mogočih barvah
le pri 1910a/IV
A. ŠINKOVEC nasl.
K. Soss, Ljubljana.

L. MIKUŠ
LJUBLJANA, Mestni trg 15
izdelovatelj dežnikov.
Na drobnol! Na debelo!
Zaloga sprehajalnih palic.
Stari dežniki se nanovo preobčitejo

Dobro idoča
tovarna v Ljubljani
moderno zidana, nova, okoli 600 m²
površine, se zaradi bolezni in prese-
litve takoj proda. Tovarna je
v polnem obratu, ima električen
pogon, popolni lesni in kovinski
oddelek, telefon itd., ter se proda
kompletna z vsemi stroji, in-
ventarjem in dvonadstropno
stanovanjsko hišo po jako
nizki ceni. — Resni inte-
resenti naj sporoče svoje
naslove pod "Tovarna"
na upravo "Jutra". 5636a

Za Vse svete
izdeluje vence, šopke, aranžmaje ter vse
druge okraske za grobnice in grobe. Priporoča
na veliko in malo cvetne krizanteme —
različnih barv — rezane in v loncih ter de-
koracije palm, lovorjev in drugo. — Vsakdo naj
si ogleda pred naročilom našo zalogo pri trdnici
Fran Šimenc, vrtnarstvo
Gradišče št. 12. 5634/a

Lepo
meblirano stanovanje
sestojee iz dveh do treh sob, kopalnice,
telefona, po možnosti v sredini mesta,
išče gospod.
Ponudbe pod "Mebl. stanovanje" na
Aloma Company, Ljubljana. 6615/a

Univ. Med. Dr.
A. N. Mi anović
ordinira 5626a
Garnizijska bolnica.

Čreva
Imam v zalogi vseh
vrst črev po različnih
najnižjih cenah.
Prvo domače pod-
jetje v Ljubljani se pri-
poroča vsem mesarjem
in gostilničarjem.
Franc Zupan
črevar 5615a
Mestna klavnica.

Modistka
Z. Gorjanc
& Co.
Ljubljana, Sv. Petra c. 27
poleg hotela Tratinik
priporoča svojo veliko
zalogo vsakovrstnih
najmodernejših
damskih
klobukov.
Sprejema klobučevino
(šice) v prekrbovanje
ter vsa popravila.
Zaloga
Spaterie-oblik
Postrežba točna.
1924. Cene najnižje.

Najnovejša Izaajdba!
Brez kvarjenja blaga ke-
mično snajenje in vsako
vrstno barvanje oblik
Anton Boc
Ljubljana, Selenburgova ul. 6.
I. nadstr. 414/5 Glince-V-6 45

Zahvala
Za neštivilne izraze iskrenega sočutja ob priliki izgube
našega nenadomestljivega in nepozabnega soproga, očeta,
brata, tasta, svaka, gospoda
Ubalda Trnkoczy pl. Zaszkal
ki so nam v težkih dneh velika uteha, izrekamo tem potom
najsrčnejšo zahvalo vsem prijateljem in stanovskim tovarišem.
Posebno se še zahvaljujemo g. župniku H. Langeju za tolaž-
ljive obiske dragega rajnika med boleznijo in za tolažljive
v srce segajoče govore ob priliki pogreba. Zah